

zeruko **ARGIA**

1978 Abendua-24-XII garren urtea 813 zenbakia 50 peza

ERREPRESIOA, ERREPRESIOA, ERREPRESIOA

Donostiako estiloa.

AUZMENDI

AUZMENDI, Sastre. Vergara 1.

karrozeriak

IRIZAR

IRIZAR, S.C.I. - Tlf. 881900 * - ORMAIZTEGI (Gipuzkoa)

editoriala

Urtearen bukaerarako zenbait nahas-mahas garbiturik geratuko zela esan ohi zuen urtearen hasieran. Politikoak profeta txar bilakatu dira. Behingoz kale egin dute. Lehen bezain ilun eta nahasi dirau zenbait gauzak.

Ekainaren 15eko hauteskondeek preso politiko gehienak kaleratzeko aukera ekarri zuten. Kaleko borrokari amor emateko aukera, alegia. Baina egiazko amnistia presoak kaleratzea baino zerbait sakonago delako berriro gartzelak bete egin dira. Lanik eza, itxaropenik eza, bidegabekeria eta abar ugalduz kartzelabideak erraztu egiten dira. Euskadik ez du lortu oraindik burujabetzarik. Eta Euskadi sozialista, euskalduna eta askatuaren aldeko borroka harmatuari uko egiteko Madrilék ezer gutxi eman dio Euskal Herriari.

EKNak aginpiderik gabe iraun du. Autonomi politikoaren oinarri den autonomia ekonomikoa ukatu egiten zaigu. Polizia autonomoaren aldeko pausorik ez da ematen. Elebitasun eta bilinguismo dekretoa atzeratu eta atzeratu ari dira, euskarari ofizialkidetasuna ukatu nahirik. Estatutoaren aurreproiektutik PSOEk ihesegin du, UCD bere ordezkarien tratuak indargabetuz dabil.

Bienbitartean Martin Villak detentzioak, kontrolak, torturak eta espetxeratuak ugalduz nahi du Euskal Herriaren aldeko borroka harmatua desegin. Eta noski, neurri hauek fruitu bakarra dute: herria izutu, bortxakeri giroa gehitu, kartzelak bete. Martin Villaren aurrekoek ere bide berdinetik jo zuten. "Ogiaren orde, harri koskorak eskaintzen ditu" Madrilgo ministroak, berriro ere.

Ataka estu honetatik ateratzeko tratu bide bat eskaini du EKNak. Urtearen bukaerarako konzertu ekonomikoak eta elebitasunari buruzko dekretoa onartzea eskaintzen ditu bakebiderako neurri bezala. Polizia autonomoa, partidu guztien legeztatena, langabeziaren kontrako neurriak eta abar lortzea agintzen. Pauso bat da, noski. Baina Madrilgo gobernuak gehiegizkotzat jo ditzake neurri hauk. ETAk, berriz, eskasegiztat. Dena den, irtenbide bat izan daiteke, Madril behingoz jator jokatzeko hasiko balitz.

Tratubiderako eskaintza hori zintzilik dagoen bitartean, hor dago Estatutoaren hauzia. Madrilgo parlamentuan gehiengo dute UCD eta PSOE nahiko uzkur dabilta. Koroildutako oiloa baino soilduagoa gera daiteke Gortean gure estatuto gaisoa.

Estatu mailako partidu indartsuak nola lumatu pentsatzen ari dira, zoritxarrez, nahiz eta erreferendumaren aldeko propagandan Konstituzioaren barruan Estatuto zabal eta sakon batentzat kabiera bezala oihu egin ezarriak urratzeraino.

Madriildik gerri-meheturik iritsiko zaigun estatutoari partidu abertzaleek zer erantzungo dioten zai egon gabe, Madril aurkeztu nahi denari uko egin dio dagoeneko Herri Batasunak. Estatutogintza nahiko bide aldapatsutik abiatu da, beraz.

Eta giro nahasi honetan, berriro "presoak kalera" hotsegin behar. Euskadin oraindik ezer konpondu gabe gaudela gogoratu behar. Zapalkuntzak bizirik dirauela oroitu behar.

ZERUKO ARGIA

Lehendakari:
Kaietano Ezeiza.

Zuzendari funtzioetan:
Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:
Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde eta Gorka Reizabal.
Bilbon: Gorka Abad, Karlos Donoso, Iñigo Lamarka eta Joseba Sarriena. **Iruinean:** Txema Larrea. **Iparraldean:** Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Atxaga, Estepan Aldamiz-Elxabarria, Alkiza, Arostegi, Amunsa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernatxo Aizaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola, Jorja Cirera

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eizetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzurri (Durango), Barrenetxea (Oizartzen), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uribe (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-Iturri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrazki eta diseinuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Tororo, Karlos Valverde, Juanba Berastegi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etcheberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Publizitateak: Joxe Mari Ostolaza.

Fotolitoak: Emilio S. I.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak.
Burlada, Kale Nagusia, 50-1
Donostia, Okendo 22
Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta idaztegia:

EL DIARIO VASCO - Ibaeta - Donostia
ALVAREZ IRAOLA - Ibaeta - Donostia - D. L. 80-1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1800	ptz.
Aitzerritako beste herrietan	2100	ptz.
Airez	3200	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	50	ptz.

Irakurleak mintzo

"KARLISTADAREN KRONIKARI" BURUZ

Abenduaren 3an, Miarritzen ikusi ahal izan dugu Intxixu taldeak egindako emanaldi hori. Ikusleei taldeko berek emandako orritxoak dioenez, "ikusleak har beza bere gain Karlistadaren kronikaren iritzia", hona hemen nerea. Ahal duan neurrian, "kritika konstruktiba" izan dadin saiatuko naiz.

Dudarik gabe, Intxixuk egin duen lana oso baliogarria da. Ikuskizun honetan batez ere une batean, emozioa eta dramatismoa goiko mailara iristen dira: hau da, karlistadan sartzeko herrikoiek dituzten arrazoiak aipatu ondoren eta gurek borroka galdu dutelarik, okinaren eje-

kuzioaren momentuan: erreginak golf kolpe on bat lortzeko egin behar duen kemen hunkigarria eta heriotzaren estutasuna konfrontatzen dira; eta herriaren tragedia eta gorteko fribolitateak bikunduz, "efekto" eder bat erdiesten da.

Handik aurrera, berriz! emozioaren indarra jaisten doa; ingles eta frantses parlamentarioen arteko elkarrietzeta, haien gobernuek Euskal Herrian pake maltzur bat lortzeko dituzten interes ekonomiko eta politikoen enumerazioa, pixkat aspergarri iruditzen zaigu.

Iadanik ikuskizun guztia luzez era oso didaktikoa nabari da. Batzutan, xehetasun historikoak eman nahiz erudizioa egiten da eta pertsonaje gehiegi; ikusleak galdu xamarra aurkitzen da hainbeste jenderekin, eta

emanaldiaren batasunarentzat kaltegarria da. Nere ustez, historiaren egia sakona emateko ez da beharrezkoa xehetasun gehiegi azaltzea, are eta guttiago artearen arloan. Antzerkiak baditu bere erak, eta zientzia historiakoak bereak; Karlistadaren kronikan momentu batzuetan bigarrena da nagusi, dato eta izen gehiegi aipatzen da. Avinareta eta Muñagorri ezagutzen ez dugunok ez genuen ondo ulertzen eta eza gutzen dutenek ez dute ikasketeko beharrik.

Beste alde batetik, parlamentarioen eszenak duen alde komikoa esplota litekeela uste dut; zergatik ez sakondu ari horretan datorren moldaketan? Han dauden hiru tipo haiek (frantsesa, inglesa eta espainola, txite klasikoetan bezala) behintzat erridikulo ge-

hiago merezi lezakete, eta "commedia dell'arte" bezala tratatuak parregarriak izan daitezke. Bueno, seguraski Intxixu taldekoek badakite hortaz nik baino askoz gehigo:

Gaiaz aldatuz bazen ikuskizunean beste gauza bat, eta horretan esne txarreko kritika merezi zuen. Gaizki ulertu ez nuela uste dut -eta holan balitz, mila barkamendu- batek "legea eme herabea dela" esan zuenean. Zer kopeta! Nik uste nuen beti arrek egin dutela legea eta gehienetan emeen kontra; eta gero lege zozoak direnean emeei konparatu behar... Holako topiko matxistak, "poeta progresistaren" lumatik ateratzen direnean grabeak dira, ez da?

MARI A.

besteena

LA CALLEren 38. zenbakian azaldutako "Costa-Gravas, autor de ESTADO DE SITIO" elkarrizketatik: "Pero ya entonces estaba interesado en hacer un tipo de cine que yo no calificaria de político, porque políticas son todas las películas, incluso las que no hablan de política: son políticas precisamente por eso. Yo creo que los medios de comunicación que "no quieren hacer política" no sólo la hacen sino que, además, hacen una política totalmente reaccionaria (...) Había entonces en Grecia un embajador que comentó una vez cuando hay un movimiento revolucionario en un país, basta con aniquilar física o intelectualmente al uno y medio por ciento de la población. La eliminación intelectual es, claro, la tortura y meter a la gente en la cárcel. Así se frena el movimiento y todo vuelve a su sitio, es decir, al fascismo. Y esta teoría, estos principios, son los que reencuentramos, en la Escuela de Policía de "Estado de Sitio".

BICICLETAre 10. zenbakian azaldutako "Poder" dossierretik: "El poder corrumpe; el poder absoluto corrumpe absolutamente. En torno a la no por manida menos clara frase de lord Acton—al margen de que éste la suaviza con un "tiende a"— los afanes revolucionarios han venido orientándose en dos sentidos fundamentales, a menudo antagónicos: la conquista del poder para después usarlo en favor de otros (eventualmente todos) y la lucha sin dilaciones contra toda forma de poder. La primera opción caracteriza los movimientos y revoluciones socialistas de signo habitualmente marxista o leninista; ese "después" no llega nunca; su triunfo viene siendo, efectivamente, el de la corrupción absoluta. La segunda define la ética anarquista; su triunfo... su triunfo nunca ha pasado de ser una agonía, un constante debatir entre el ser y el no ser. Bien porque el rechazo absoluto del poder dejase inertes, impotentes, a quienes así actuaban, bien

porque la paradoja del "poder anarquista"—ministerios en la República, avidez, de comités en la CNT actual...— viniese a repetir la opción primera". Dosierra oso zabala da, eta bertan eztaba datuen agerpenekin agertzen da zenbait puntu. Osoki irakurtzea merezi du.

INTERVIUren 135. zenbakian azaldutako "Atado y bien atado": Jesús Arrondo, el famoso "Cocoliso", antiguo infiltrado en ETA, posteriormente cofundador de ATE (Anti Terrorista ETA), con apretado historial de acciones ultraderechistas y uno de los diez chistas y uno de los diez más buscados por ETA, fué detenido en Madrid días antes del 20— N.EI chico daba rienda suelta a su agresividad, animado por una fenomenal trompa. En los bolsillos le encontraron dos pistolas de nueve corto y dos granadas de mano, como quien lleva tabaco. Ahora pasa el invierno en la prisión de Alcázar de San

Juan, junto a viejos amigos suyos. Como el camarada Cersarsky, con quien tendrá tiempo de entablar largas parrafadas. Por cierto, ¿de qué hablarán?".

ARRASATEKO HERRIAK EUSKADI OSOARI, herri horretako Batzorde ikertzaileak osatutako lanetik: "Pensamos que nuestra misión termina con la redacción de este informe, que pretende ser a pesar de los defectos inevitables por las prisas y la falta de profesionalidad, un revulsivo para todos los que en el futuro sufran, tan directamente como nosotros, el ataque del Fascismo Democrático, para que reaccionen energicamente y cuenten lo antes posible la verdad de lo que han visto, y para que exijan responsabilidades a los culpables. (...) Nuestra experiencia sirva de estímulo a otros. Nosotros volvemos a la Asanblea, hasta la próxima ocasión en que de nuevo sea preciso un trabajo como éste".

Azaroak 26ko aleak. 809.ak aurreneko orrialdean EDITORIALA zekarren ohi den bezala. Ezin hemen editorialaren testu osoa azaldu, lekurik ez baitugu. Badakigu idazlan batetik pasarteak ateratzea oso arriskutsua dela, esandakoak idatzitako testuingurutik kanpo ager daitezkeelako, horrexegatik editorial hau berau eskuratzeak eta berriro irakurtzeak ez lioke inori ezein kalterik egingo.

1 "PNVren manifestaldia oso eztabaidagarria zen...jokabide arriskutsua eta eztabaidagarria izanik ere bazuen bere iritzia agertzeko eskubiderik" dio pasarte batek, eta geroxeago hau: "Batzokiak errez ez dugu ezer konpontzen. Batzokiak erretzen dituenen ez da demokrata, ez da abertzalea, edo tontoa da". Lerro hauek diotenez PNVren jokabidea, "arriskutsua izanik ere", arras lejitimoa zen. Ez ordea noski batzokiak erretzen dituenarena, azken hau arriskutsua izanez gain ez baita demokratikoa, ez abertzalea, edo bestela tontoa da. Beraz, herriaren defentsarako egiten den borroka harmatuaren kontra zuzenduta dagoen manifestaldia bidezkoa izan daiteke, eta beraz, bai demokratikoa, bai abertzalea eta baita listoa ere. Batzokiak erretzen dituenak ez du ordea bere iritzia agertzeko eskubiderik. Klaro motel, bere iritzia ez baita baketsuki eta politikoki agertzen. Beno, lehenik, garbi gera bedi ez naizela saiatzen ari batzokiak erretzearen apologia bat egitean, editorialak barkagaitzki nahastan dituen eritzien mailak argitzen eta aztertzen baizik. Bigarrenik, PNVk ere ez zuen bere iritzia edo jokabidea baketsuki ageri, harmaez eta bortxaz baizik. Era guztietako gogorkeriez baliatu ziren: bi mila erantzain eta polizia babestu,

editoriala ala eritzia

JESUS MARI OLASAGUTIA

español komunikabideetan propaganda ugari ordainduz, español eta faxist alderdiekin batera deia eginez, gezur pilo bat esanez eta abarrez. Are gehiago, jokabide honek lege antiterroristaren ezartze sendoagoa bideratu eta posibilitatu du, beraz, gaurko eta biharako atxilotzeak, torturak eta espetxeratzeak "agertzeko eskubiderik zuen" iritzi honi esker neurri handi batetan ditugu eta edukiko ere bai. Batzokiak erretzen dituenari uko egiten bazio bere iritzia modu hontaz agertzeko eskubidea, PNVri ere bai uko beharko zitzaion. Hirugarrenik, zergatik gogorragoki salatu eta gaitzestu batzokiak erretze hau, gertakari hau gerta zedin sua piztu zuen GERTAKARIA xamurxeago tratatzen den bitartean? Nor da "listoa"?

2 "PNVren manifestaldia arriskutsua baldin bazen ere, Herri Batasunak Artxandan eratutakoak ez zuen arriskua gutxitu". Berriz ere planoen, mailen berezketa ez da hemen egiten, la zaku berean azaltzen dizkigu editorialak bi manifestaldi ditxoso haik. Ez guke aztiatze- ra jolasten hasi nahi, baina kointzidentziak ez dira falta esatera honek eta derraizkiten guztiek ikuspegi arras partziala eta tendenziosoa dutela esan ahal izateko. Alearen barnean agertzen den manifestaldiei buruz artikulua (L. Auzmendiarena) irakurtzen eta aztertzen baldin bada batez ere. Dirudienez Euskadiko Ezkerrak proposatutako jokabidea ez

batzuen eta ez besteen manifestaldia ez joatea, eta egindako erreflexio politikoak, "artzai ton-toak diren lekuan, etsaia beti nagusi" eta gisakoa, dira zentzudunenak, politikoenak, abertzaleenak, arriskutsugabeenak, listoenak eta abarrenak. Honek eritzi bezala balio ahal du, baina eritzi bezala, ez editorial batean azaltzeko, ez bederen Zeruko Argiaren editorialen agertzeko. Bestela, hurrengorako abisa zakizkigu eta izenpe dezaten: Euskadiko Ezkerraren editoriala. Eritziak eritzi eta editorialak editorial.

3 "Infiltratua" izatea eta hala zela esatea ez baitira nahikoa gizon bat hiltzeko". Koño! badirudi haizeak aldatu direla. E.T.A.ren ekintzen historiari begiratzen badiogu berehalaxe konturatzen gara konstante batez: salatariak eta infiltratuak hiltzea organizazioaren helburu eta metodo ezagunenetako bat izan da. Infiltratu bat izatea polizia bat izatekiferente al da? Ez dugu uste infiltratu baten aurreneko hiltzea denik, eta halere "munduaren azkena", "trajedia" bezala ikuserazi nahi digu editorialak. Sospetxoso xamar iruditzen zaigu azkeneko hilabetetan urteotan? ETaren, ETAmilitarraren, hainbatek nahiago balu, aurkako kampaña Madrildik hasita Euskadiko Ezkerrerraino. Editorial honetan kampaña honen haizeak ez dira argiegi agertzen baina aztarnak ez dira falta. Infiltratuak beti infiltratuak izan dira, atzo, gaur eta bihar.

4 "Hauzitegi zuze-

netan epaitua izateko eskubidea du edozein gizonek" dio jarrian hurrengo lerroak. Baina, mesedez! Politikoak izan gaitzen erreguarekin datozkigute listoak eta orain honelako ttonttokeriak esaten, zeren eta nondik bururatu zaio idazleari honelako leloa esatea. Nola demontre hauzitegi zuzenetan epaituko ditugu herritarrok gure etsaia honelako hauzitegiak ez badira, eta beroein posibilitatea oraingoz eta zoritxarrez luzera doalarik? Hobe guke noski hauzitegi zuzenak edukitzea organizazio baten eskutan ardura eta erantzunkizun hau ez uztea baino. Baina horretarako gauza asko, zenbait uste duen baino gehiago, aldatu behar dira. Oraingoz dugunarekin konformatu behar, errua ez baita gurea!

5 "Noiz, non, zer eta nolako kaltea egin duen agertu beharra dauka ETak norbait hiltzen duen bakoitzean", dio berehalaxe editorialak. Honetan ere badirudi gauzak aldatu direla, edo agian ematen diren arrazoiak ez direla dagoeneko nahikoak edo "sufizienteak". Aspalditik ETak norbait hiltzen duen bakoitzean agiri bat kaleratzen du, bertan eman daitezkeen arrazoiak eta datoak azaltzen direlarik. Orain arte honelako datoekin konformatu gara eta nahikotzat jo ere bai. ETaren historia guk baino hobeki dakien aldikari batek, jakin beharko luke arrazoiak ematen direnean eskaini eta plazara daitezkeenak bakar bakarrik kaleratzen dira, klapdestinitatea behar den bezala gorde eta zaindu nahi bada.

Ikusi denez, horixe izan baita gure gogo bakarra, haize freskoaz aparte zerbait gehiago sar dakiokela gure Zeruko Argiari uste izan dugu, eta lan serio, kritiko baina apala ere den batekin hasi gara.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner
donostia
☎ 41 22 72

Transportes **azkar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

EUSKAL KULTURAREN ALDE

FERMIN CALBETON, 30 · TELEF. 410930
DONOSTIA

JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN
URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernanl, 4

DONOSTIA

aurrezki kutxa
ziurtasuna
eta geroa

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL
DE PAMPLONA

soraluce

ERREMINTA — MAKINA KOOPERATIBA

APARTADO — 37 TELF. 761440 - 41 - 42 - 43

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Urrut: 41 77 51 - 42 27 00

Getaria, 10

DONOSTIA

lehen hitza Madrilek

A.A.

Konstituzioaren Erreferenduma bigarren mailara pasa dela esan dezakegu; alderdi politiko guztiak, baietza, ezetza eta abstentzioaren alde zeudena, erresultatuen analisis politikoak egin ondoren, denak pozik agertu dira. Hau noski, gauza kuriosoa da, hiru aukerabide egonik, norbait galtzaile irten behar, eta guk uste genuen Euskal Herrian horrela gertatu dela, baina hor datozkigu baieztokoren aldekoak, garaile irten direla esanez; nahigabe burua Madrila joaten zaie.

Erresultatuen ondoren eta herriak aurrean zeukan bataila kontuan izanik Estatutokoaren aurrean nahiko esperantzatu agertzen ziren indar gehienak, baina hor etorri zaizkigu PSOE eta UCD ohizko kortea jotzera, eta ongi jo dute gainera. Ezin uka aurreproiektuan zenbait eskakizun, adibidez euskararena, ongi paratua agertzen dela, baina Nafarroa, ordenazaintzeak eta beste zenbait puntuk, besteak ezetz, lanik emango dute.

Aurreproiektua Erreferenduma baino lehenago argitaratu zen, baina denak ixilik egon ziren, joku hau garbi dago, botoak irabazi nahi zituzten. Irabazi beharrezko apurrak, jaso ondoren, aurrez aurre altxatu dira aurreproiektu horren aurka. Lehenengoa PSOE izan zen; Maturanak Madrilen egindako deklarapen batzuetan hau zion: "Nos hemos marchado de la ponencia porque es excesivamente nacionalista", eta benetan sinesten diogula. PNV izan da ponentzia honetan indar gehienarekin aritu dena eta noski fruituak ateratu ditu; hau da zuzenki PSOeri min gehiena egin diona, "maioritarioak" izanik bigarren mailan geratzetik ez baitute inolaz ere pasatu nahi izan.

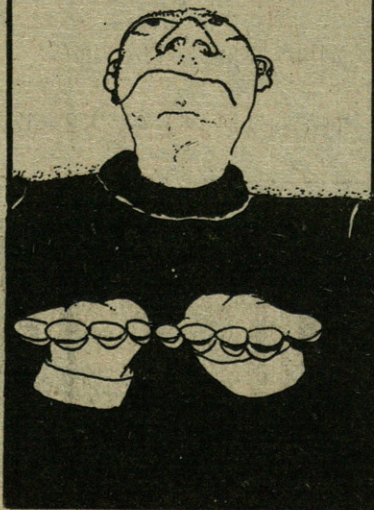
Denetan harrigarriena halere oraingoan UCDri aurre hartzea egin du. Egia esan, PSOE irten zenean mundu guztiak gauza bat galdetzen zuen, ia,

nolaz UCDk barruan jarraitzen zuen, baina hau egun gutxi gertatu zen. Echeverria Gangotxi zen gobernuko patiduen ordezkari ponentzia. Honi ahalmen guztiak kendu dizkio eta ponentziatik erretiratu dira. Hauek eman dituzten arrazoiak Nafarroa eta ordenazaintzaileen artikulak izan dira. Erabaki hau gehiago indartzeko, hor izan dugu baita ere Martin Villa Estatuto hau konstituzioaren aurkakoa dela esanez.

Hauk biak kanpora irtetzen ziren bitartean, beste bi indar sartu dira EKA, eta PCE. Eta nik diot, noren errepresentante bezala sartu dira Euskal Herriko Estatutokoaren ponentziaren barnean? Bi indar hauk Euskal Herrian zer suposatzen duten denok dakigu, baina PCE lehen momentutik zebilen postu horren bila, berentzat asko suposatzen baitu honek, Euskal Herrian ezeretik zerbait izatera irixtea beste batzuen artea.

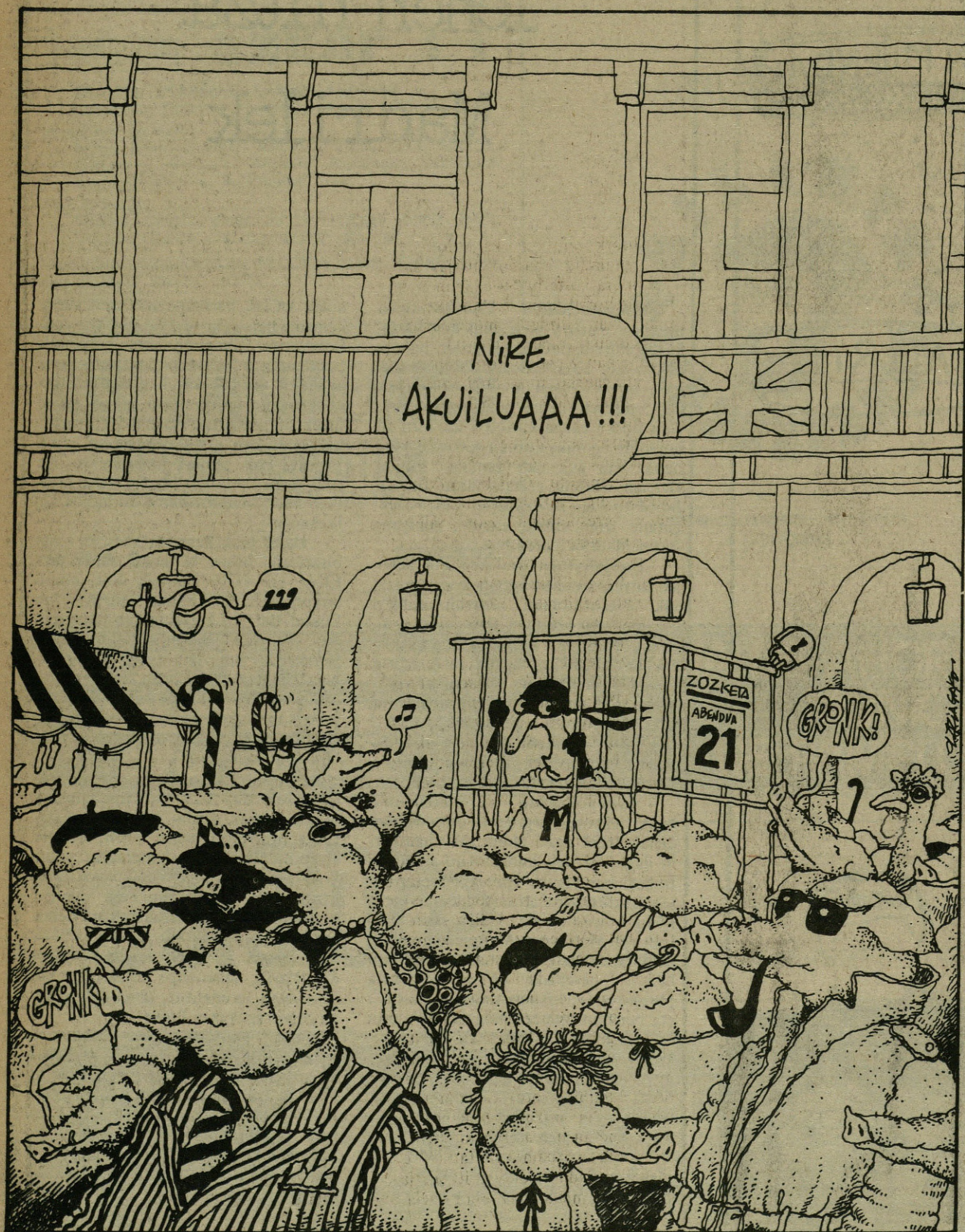
Bestetik, Herri batasuna berean jarraitzen da, hau da, munizipalak ospatu behar direla Autonomi Estatutoa negoziatu baino lehen, horrela errepresentatibitate handiagoa edukiko litzatekeela, demokratikoagoa izango litzatekeela. Hauek honetan dauden bitartean, beste gainerantzekoek beren enmiendak presentatu dituzte, denak 324 delarik. UCD eta PSOE kanpoan daudelarik, lehenengo hitzarekin aski izan dugu momentuz, dena dela azken gogorragoa izan liteke.

Indar politikoak bete bete honetan dabiltzen bitartean, gure herriak azken aste honetan, beste gertaizunik ere bizi izan du; ETA(m) ekinzakez eginez jarraitu den bitartean, polizia ere bizkor ibili da oraingoan, hiru egunetan erakunde honi emandako egurra azken bi urte hauetako handienetarikoa izan baita.

mozorrozko

prekontseilari maskaratua

muga ingurutan

kolonialismoak irauten du

UZTARGILE

Inork ezin du uka kolonial gerrak oraindik irauten dutela. Batzu bistan eta beste batzu ez hain bistan, baina hori dira. Espainiako Estatuan izan dituen ondorioengatik, Francoren garaian zer eratako erantzun eman zitzaion kontutan harturik, eta gaurko arazo larri bat delako ezin aipatu gabe utzi Saharako probelamtika.

Hasteko zera esan dezakegu: Frankistek ez zutela ONUren erabakia errespetatu. ONUk, gutxi gora beraik ere Autodeterminazio eskubidea errespetatzen zion Saharari. Franco gaiso zegoela, Marruecos gogor presionatzen hasi zen. Ordukoak ditugu "Ibilaldi berde" eta beste hainbat ekintza. Honen asmoa, ez historiaren eta ez autodeterminatuz gero tokatzen ez zaizkion lurraldeen jabe egitea zen.

Arazo honetan gutxien hitzegin dena USAtaz izan da. Behar bada ez da ongi ulertu, ekonomiko iturri hain gutxi duen Sahara bezalako lurralde batetan zer interes eduki zezakeen. Baina arazoa fosfatoen ondoinoan dabil. Sahara askatu eta autodeterminatu bat izanez gero, fosfatoak hirugarren munduan salduko lituzke batipat eta honek beldurtu ditu. Orain arte, USA eta Marruecosak izan dute fosfatoen monopolioa, eta itzala egingo dien beste estatatu bat sortzea ez dute gogozko. Francoren garaian fosfatoak Espainol enpresa baten bidez jasotzen ziren Polisariok uzten zien bitartean noski.

Hau horrela zegoela eta Franco berriz gaisorik, Espainiako Estatuak ez zuen Saharako arazoari irtenbide bat emateko kemenik. Ondorioz, irtenbide hori Sahararen gertu xego eta antzekoa zen beste baten eskuetan uztea erabaki zuen. Gaur hartan Espainol Estatuak ezin zituen mundu osoko kritikak jaso. Gerra koloniala zela eta ez zela mila

buruhauste hartu zuen; gaur ere ez pentsa gerra koloniala ez denik, larri kolore berdinekoen artean egina baina gerra koloniala izaten jarraitzen da.

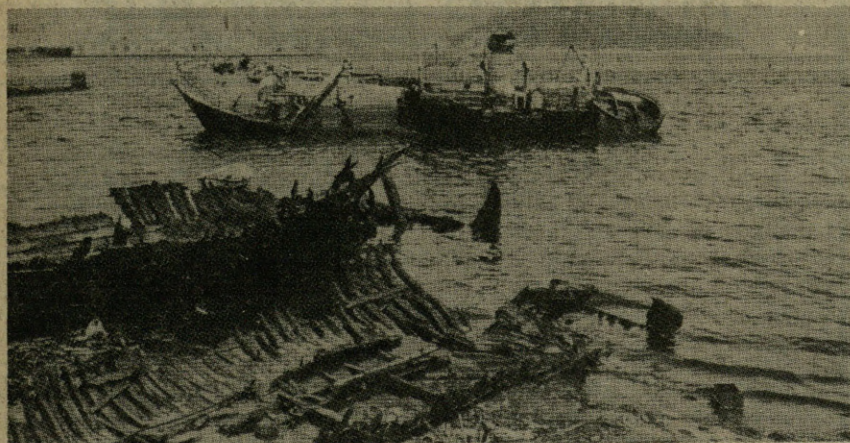
Testuinguru honetan aztertu ditugu gaur Saharak dakartzen arazo denak. Suarez berak, eta UCDk kontuan izan Frankismoaren segidakoak direla, Europara moldatu behar dute. Oposizioko indar guztiak F. Polisariori ematen ziotela laguntza kontutan harturik eta Europaren aurrean itxuraz agertzeko, Gobernua lehengo pekatu guztiak aitortu egin behar izan ditu.

Joku honetan, dudarik ez izan, Canariasko arrantzaren egoera ere hori erabili da. Canariasek Sahararekin batera arrantzaleku berbera du eta hauekin akordio batetara derriro iritsi behar bakoitzak bere interesak gorde nahi baditu.

Hilabete batzu beranduago "Cruz del Mar" arrantzuntziko basakeria gertatzen da eta errudunak nor diren nahiko garbi dago. Marruecos, Saharan bakarrik geratu da eta zer eginik ez duela; beraz, eta Espainiako Estatuako politikari erantzun behar dioenez, indarraren poderioz erantzun nahi izan du. Helburua, lehen Madrilengatik egin zen Itunaren orde ez beste zerbaite egin ez dadin, lortzea du. Baina hala ere, Sahararen etorkizuna argi dago. Historiaren aurka ezin da joan eta bere bururak historia bere alde du.

Ceuta eta Melillaren arazoa beste batetarako utziko dugu. Bi hiri hauek dira Madrilengatik bere eskutan dauzkanak eta edozein Itunetan plazaratuko direnak. Saharak parterik ez duela hartzen Marruecosen manioabra lur jota geratuko balitz, eta Sahariar herriarentzat egokien dela dirudi —edozein Itunek ez luke balio eta indar atzerakoi guztiak salaturik geratuko lirateke.

NATURAK ERE EGURRA

Gaur Galiciak jasaten duen era guztietako hondamendietatik zer-bait naturaren ondorioz da. Ezin da ukatu hori. Era horretako txiki-zioak aurrez ezin da jakin noiz gertatuko diren, baina gertatuta egon gaitezke. Orain gertatu denaren ondorioz zera esan dezakegu: bideen azpiegitura eskasa dela Galician, jendea batere seguritate gabe bizi dela eta istripu hauk aurrez heltzeko ez dagoela batere garantiarik.

Garbi geratu da oraingo honetan Galician bertako eguraldi giroa ere kontutan hartu gabe egin direla gauza guztiak. Bestela ezin da ulertu nolaz gerta daitezkeen ondoko hondamendi hauk: Etxe eta lantokiak bota, granja ugari apurtu, bi hildako gertatu, argi-alanbre gainera hiru milatik gora arbo-la erortzea, hamaika mila argi-poste lu-rre erortzea, bide guztiak erabili ezi-nik geratzea, kai guztiak hondatzea, hondartzetako muskuilutegien txiki-tzea, eta oraindik Galicia erdia argirik

gabe egotea.

Hil honen 10ean, igandez, Galici-an gertatua esateko ez dago hitzik. Haizeak goizaldera 100 Km/or. baino abaila haundiagoz jotzen zuen. Pasa-tzen zen tokian ez zen ezer zutirik geratzen. Ehundaka familia kanpoan lo egin beharrean aurkitu zen, gruak etxe gainetara erori ziren, zuhaitzak bide er-dian zeuden, teilatuetako antenak lu-rrean, FENOSAren erdi tentsioko line-ak 2.450 lekutan puskatu ziren, ten-tsiobajuko lineak 11.800 lekutan hau-

tsi ziren, 698 km. linea hondaturik.

Pontevedra eta Vigo ingurutako maldak, suz kiskaldutako maldak, ere-mu bihurtu dira. Soroetan kaltea ez da haundia izan, ia uztza jasota baitza goen. Uholdearen ondorioz milaka tonelada lur eta harri bideetan geratu dira. Pontevedrako Diputazioak zioe-nez, bideak konpontzen bakarrik 40 milioi baino gehiagoko gastua dago.

Kostaldean gertatua ikusgarria izan zen. Kotxeak itsas azpian, arran-tzuntziak puskaturik ur azpian; Fiste-rran bi arrantzuntzi urperaturik gera-tu ziren eta honen ondorioz familia ugariri emigratzea etorriko zaie. Malpi-can hildako bat gertatuz aparte, haize-ak ere egin zituen bere txikizioak. He-men ere emigratzea beste biderik ez zaio hainbat familiari gertatuko.

Kaietan egon den hondamendia izugarritzakoa izan da. Galiciako kos-talde guztian gertatu da, bai Lugoko iparraldean -Celeiro...- eta bai Pon-tevedra inguruan. Alde honetan muskuilutegiak zeudelako izan da kal-terik haundiena. Arosako itsasadarrean 500 muskuilutegi baino gehiago izu-rratu dira. Kaltea, 800.000 pezetata-tik gora izan du muskuilutegi bakoit-zak. Galdu diren muskuiluak kontu-tan hartzen baditugu bi milioitatik gora doa kaltea.

Orain arte agertu ditugun kalte hauk ez dira erabatekoak. Asko falta da. Erakunde ofizial inork ez du orain-goiz erauntsi honen ondorioen kalte guztien balioa kalkulatu.

ROSENDO G. SOBREIRA

Emigraziora jo behar erauntsiaren ondorioz.

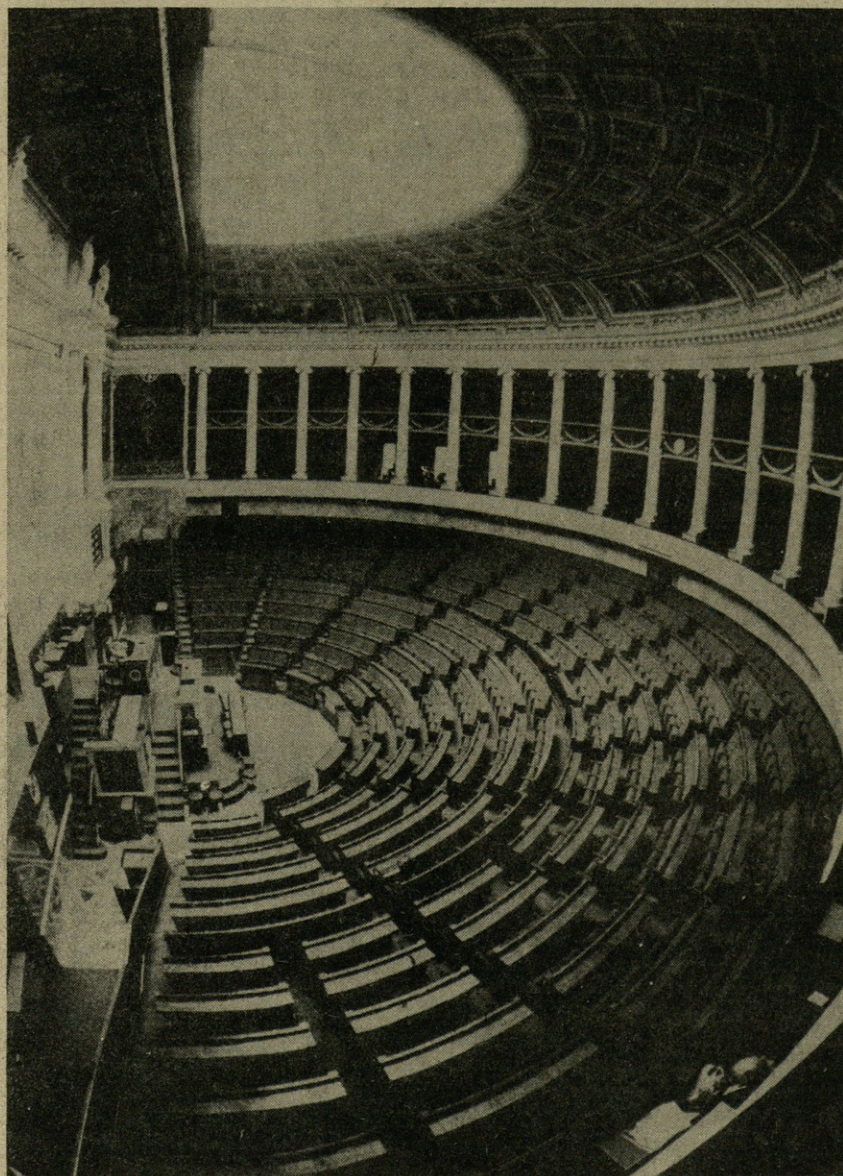
ZALANTZA NAGUSI

Hauteskundeen ondorioz Belgicako estatuan gauzak zeuden bezala geratu dira. Flandrian sozialkristauak garaile, Leo Tindemans (hauteskunde aurretik ministro nagusia izandakoa) buru dutelarik. Valoien lurraldean sozialistak geratu dira nagusi, ohi duten bezala. Baina —eta hori da flamendar nazionalistei kezkatzen diena— Bruselasean frankofonoek irabazi dute. Bestalde, eta nahiz eta desberdintasunak oso handiak ez izan, nazionalista hauek zertxobait galdu egin dute.

Federalismoa ala zer?

Konstituzioaren hirurogei artikulua berritzeko egin omen dira hauteskundeak Belgican. Baina mundu guztiak

daki hori ez dela hango arazo nagusia. Leo Tindemans, flandriar ministro nagusiak, agintaritzat utzi eta hauteskundeak lehenbailehen egiteko ahalmena agertu zuenean, mundu

Nahiz eta hauteskundeak ospatu, ez dago aldaketarik.

guztiak zekien bere alderdia eskainoak irabazteko posibilitateen bila zebilela. Sozialistek beren aldetik, Flandrian daudenak eta Valoien lurraldekoak, burruka latz bat zuten elkarren artean; azken denbora honetan Flandriako sozialistak herri honen hizkuntza eta kultura defendatzen saiatu dira. Valoien lurraldeetan dauden sozialisten ikusiezina irabaziz; hauteskunde hauetan ikusi nahi zen nork defendatzen zuen politika hobeagoa.

Belgica oso estatu txikia da. Bere baitan, flandriarrak dira gehienak —5,5 milioi pertsona—, valoiak, 4,4 milioi besterik ez direlarik. Baina arazo nagusia Bruxelasean finkatzen da. Hiri honetan milioi bat pertsona bizi da, gehienak —ehuneko 80— frankofonoak direlarik. Europako hiriburuan —kontuan izan bertan daudla OTAN eta EEn sedeak— atzerritar asko daude, etorkinak ez ezik diplomatiko pilo bat ere bertan finkatuta daudelarik. Bai flandriarrek, bai valoiak Bruxelles bereganatu nahi dute, nahiz eta azken hauek Bruxelasko zenbait alderdirekin batera hirugarren formula bat eskaini. Federalista da, itxuraz, formula hau ere, baina honen bidez Bruxellesk autonomia izango luke. Flandriarrek ez dute nahi entzun ere formula hau, bere kalte osoan izango litzatekeelako, valoiak eta Bruxelleskoak bat egingo zutelako —frankofonoak— eta minori bihurtzeko arrisku asko izango zutelako.

Ekonomi arazoak baitan

Nahiz eta Valonian hasi iraultza industrial, egun Flandria da ekonomi arloan egoera hobereena duena. Honen ekonomiko estruktura askoz ere modernoagoa da, eta barnean ditu Anberesko portua eta Ganteko hiria. Valonian ekonomiko krisi haundi bat dago, langabezia egunetik egunera haundiotzen ari da.

Flandriak nahi duen federalismoa onartuko balu Valoniak, minori huts bat eta gainera ekonomi arloan nahiko larri dabilena besterik ez litzateke izango. Flandriarrek Belgicako estatua bi zati nagusietan bereizi nahi lukete, zati hauk estatu honetan dauden bi nazionalitateen arabera erabakiko zirelarik. Flandriarrak eta valoiak, alegia, ahal balute lehenak Bruxellesekin geldituz.

Hauteskundeak egin dira. Jende artean ez dira entusiasmo haundiekin hartuak izan. Botoa ematea beharrezkoa ez balitz izango, ehuneko 46 botorik eman gabe geratuko litzatekeela zabaldu da. Azken finean nahiz batzuek irabazi, nahiz besteek, jendeak inongo aldaketa berezirik ez du espero.

hots!

**100 PRESO baino
gehiago, egunero
200 DETENTZIO.**

**AURTENGO GABONE
TAN ERE BARRA
GUZTIAK ERE EZ
DIRA TURROI.
EZKOAK.**

GANADERITZA HOBEAGOTZEKO

Horixe da abereen bazkaketa eta gobernatzea aztertzeako bildu diren mundu guztiko jakintsuek eskatu dutena beren hirugarren batzarrean. Gobernuei dei bat egin diete, nekazaritzak, ganaderitzak eta baso lantzeak duen garrantziaz ohar daitezen eta diru iturri diren lanbide guztietan aurrena jar dezaten.

Helburua

Urriaren azken aldera abereen gobernaketari buruz mundu guztiko 3. batzarra egin zen Madrilen. Batzarrok 1966. urtean hasi ziren eta 1984. urtera arte iraungo dute oraingoz. Ganaduen produzioa aztertzen da batzarrotan behin alde batetik behin bestetik.

Bilera eta ikasketa hauen helburua, aberengandik janariak sortuz, munduan dagoen gosetea asetzea, edota, gutxitzea da. Mila eta gehiago jakintsu bildu ziren lurralde askotatik etorriak.

Goseak ez du barkatzen

Lanean hasterakoan planteatu zen arazoa, galdera hauek nahiko nabarmen jartzen dute: konturatu al gara, munduaren hasieratik honeraino izan diren gizon guztien laurdena, gaur bertan bizi garela? Munduan hiltzen den bakoitzeko, beste bi jaiotzen direla? Zer egin horrenbeste jenderi jaten emateko?

Lurrari eman dezakeen guztia emanerazi behar zaio eta hari kendua izpirik alferrik galdu gabe janari biltzeko. Ganaderitzan ere, azken urteotan aurrerapen haundiak egin dira eta egiten ari dira. Buru bakoitzak gehiago ematen du. Behi bakoitzak lehen baino esne gehiago ematen du. Zekor bakoitzak haragi

gehiago. Oilo bakoitzak arraultz gehiago. Eta gainera askoz denbora gutxiagoan. Zerri baten bizitza, motxa da; oilasko batena zer esanik ez. Horrela, bizitza laburra duenari, gutxiago janda ematen du bere probetxua, eta hiru aldetatik kentzen zaio lehen baino etekin hobea.

Pentsu fabrikak

Abereei azkar eta asko emanerazteko, janari sendoa, pentsua, ematen zaie. Eman eta kendu, janaria sartu eta zumua atera, hori da oraingo jokabidea. Hori delata, azken urteotan. Espainian ere pentsu fabrikak asko ugaltzen dira eta indar haundia hartu dute. Badira 500 bat fabrika eta denen artean 10 milioi tonelada pentsu egiten dituzte urtearen buruan. Zenbat ugaltzen diren ikusteko aski duzu, orain dela dozena bat urte, milioi erdi tonelada baino askoz gehiago ez zutela egin jakitea.

Lurrari ale gehiago emanerazten zaio

Pentsua egiteko alea, lurrak eman behar du. Espainian lehen baino lur gehiago erabili gabe, eremu zabalagoak landu gabe, aletan, pentsu gaietan, lehen halako bi sortzea lortu da. Garagarra, e.b. zazpi milioi t erdi tonelada sortu dira aurretik;

duela 10 urte, berriz, bat eta erdi bakarrik.

Artoarekin berdintsu gertatu da, hektareako 2.000 kilo hartetik, 4.000 kilo jasotzera pasa da. Hala ere, Espainian, 4 milioi tonelada ale kanpotik ekartzen dira urtero; artoa eta soja batipat.

Abereak gozo erabili

Horren aurrean bistan da aurrerapen txiki batek ere, produzioa gehitzen edo hobetzen badu, garrantzi haundia izan dezakeela zabalitzen denean. Seirehun eta gehiago ikerketa lan aurkeztu dira eta kantatu ezin ahal puntu eztabaidatu. Jakingose eta arreta haundiaz entzun zaie, abereak nola tratatu behar diren erakusten dutenei. Han azaldu zenez, ikusia dago, abereak, gozo tratatzen badira, lasai uzten bazaie, haize garbitan badabiltza, gehiago eta hobea izaten dela beren fruitua eta pentsu gutxiagoz gainera.

Ondorioak

Bai nekazaritzan eta bai ganaderitzan ahalik eta produziorik haundiena atera behar dela, izan da, atera duten lehenengo ondorioa.

Jendea ugaltzen, zenbait lur galdugaitzen da nekazaritzarako, etxeak kaleak, fabrikak, bidezabalak, eta abar, egiten baitira. Jan den lur horren ordaina, oraindik aprobetxa daitkeenari emanerazi behar zaio. Eta bestalde, baso lurrak larrearen bitartez eman dezakeen janaria, ez da alferrik galtzen utzi behar.

Hurrena gobernuen arreta eskatzen dute. Naizo guztietan, aparteko inportantzia eman behar zaio nekazaritzari eta ganaderitzari, hitz batean, janariak, sortzeari. Jakintsu hauentzat, garbi dago, nonbait, gizonak janik ez badu, gainerako gauzarik gehienak ere, alferrik dituela.

Bestalde jendeari erakutsi egin behar zaio behar bezala jaten; bizitzeko behar duen guztia jan, baina janariak alferrik galdu gabe, eta hontan ahal denik eta informaziorik zabalena eman behar zaio jendeari.

Horra Madrilen bildu diren jakintsuen kezak eta buruhausteak. Gu ez gara, noski, goseak bizi eta horregatik nonbait, gure artean janaria sortzen duen nekazariari ez zaio kaso haundirik egiten, ez zaio opa beste langileen mailan bizitzetik ere. Lan gehigo eta merkeago egin beharrean gertatzen da. Ez du gizartearen xitimaziorik.

Askok utzi du nekazaritza, baina gero ere...biziko bagara jan egin beharko dugu.

JOXE ALKIZA

LANGILEAK LOERAZIZ

Joan zen asteko alean, Gasteizko Michelin entpresari buruzko zenbait berri eta gertakizun agertzen genizkizuen; gaurko honetan eta multinazional honen barruko bizitza hobekiago ezagutu nahirik eta langileak jasan behar izaten dutena agertzearren, Lasartekora zuzendu gara. Gaur egun gure Herriaren etorkizuna kolokan agertzen zaigu, ekonomiak paper interesgarri bat jokatzen du, langileria bu-
rrukak zerikusi handia dauka eta, beraz, jakin dezagun inperio hone-
tan, Michelin izeneko monstruo honetan zer gertatzen den.

Dena kontrolpean

3.500 langilek osatzen du; jantzia-
-buzoa-tailer batetik bestera kolore
desberdinekoa, entpresako identitate
karneta gainean eraman beharra, aska-
tasun sindikal txikiak ere ukatuak,
bakoitzaren bizia guztiz kontrolatua...
zertarako jarraitu, langile batek esan
zizunarekin labur daiteke egoera:
“guretzat ez dago inongo hobekun-
tzarik, entpresak egiten duen guz-
tia bere onerako bakarrik da”.

1976ko urtean entpresa hau hi-
ru hilabetez greban egon zen, ezer
lortu gabe lanera itzuli behar izan zute-
larik; orduz geroztik bizi duten egoera
ezinbestekoa da. Lantokian sartu nahi
baduzu, erdaraz esaten den bezala
“limpio de todo pecado” egon behar
zara, ez zara politikan sartuko, ez ze-
ra manifestazioetara irtengo, etab...
Lehen kondizio hauek betez gero eta
sartzen bazara, kontuz ibili, norbaite-
kin entpresako edozein kexa agei-
tzea aski duzu begia botata geratzeko,
eta okerrera, kontrol hau eramaten as-
kok laguntzen dute. Hau dena, noski
duela bi urteko grebaren ondorioa
da, baina arrazoi gehiago ere badau-
de.

Foya Garate, direktorea, gizon
oso azkarra da, burutsua eta entpre-
sa honetan sortu den estruktura eta
giroa berari eskerizan da; erdibideko
mandoak (zuzendaritza, zerbitzu
buru, ekipo zerbitzu, kontra maes-
tre, etab.) dira hau dena ateratzen la-
guntzen diotenak. Hauk dira azken
finean langileei kalterik handienak,
ekartzen dizkienak; tekniko mailan ez
dute ezertarako balio, pertsona bezala
oso ixilak dira, guztiz umilak, baina
atzetik ematen dituztenak... Lehenago
postu horietan zeudenak teknikoki oso
onak ziren, baina beste gainontze-
rakoa egiteko ez zuten balio, haiek ken-
du eta beste maltzur hauek sartu dituz-
te; zure mugimendu guztiak kontrola-
tuak daude, zuk esaten duzun guztia
dakite.

Barruko giroa, zuzendarien inte-
rrogatorioak, eguneroko ogia ditugu.

Entpresak langileentzat noizean be-
hin aldizkaritxo batzu ateratzen ditu
“Eco”, “BIP” eta “Los puntos sobre
las ies” dituzte izenak. Azken honen
ale bat eman digute eta hona hemen
bertako esaldi bitxi bat: “La verdad
molesta sólo a los que se niegan a
aceptar su evidencia para poder mane-
jar a su antojo lo ficticio”. Horrelako
hitzak, bakarkako elkarrizketa-interro-
gatorioak entpresako zati garrantzi-
tsuenetarik bat da, honela burua ja-
ten joaten dira, langileei burrukako
ahalmen guztia kentzen eta hau gar-
bi geratu da, 66ko grebaz geroztik;
Euskal Herriak bizi izan dituen greba
politiko eta erreindikatiboetan ez
du bere osotasunean parterik hartu;
Arrasateko gertakizunen ondoren
adibidez, 600 pertsonako batzarre
bat egitea bakarrik iritsi ginen, nahi
izan zutenak lanean sartu ez zirela-
rik.

Erruak Gobernuari

“Michelin ez ezazue ataka, Ma-
drilgo Gobernu ataka ezazue” zion
zuzendariak, entpresa komitea bere
eskakizunekin agertu zitzaionean.

150.000 langilek osatzen du Mi-
chelin inperioa eta ikusgarria da ego-
era desberdinetara, egoera politikoeta-
ra egiteko daukan trebetasuna, faxis-
moan bezala mugitzen dira demokra-
zian, dena ongi lotua daukate.

Lasarteko entpresa da bakarra
komitearekin mintzatzen dena eta
honi buruz ere, garbi adierazten dute,
nahi dutelako dela, komiteko batek
esan zigunez, “hitzezin”, dena hitze-
giten dugu, baina negoziaketetara
ezin gaitezke pasa”. Sindikal mailan
ez dago ezer egiteko posibilitaterik,
ez dituzte inolaz ere onartzen; neurri
honetan, langileek diotenez ezin zaio
e ntpresa honi zuzenki aurpegia eman
ea kontuan izaten badugu eramaten
duten politikak jendea lo eragiten du-
ela, irtenbide gutxi daude.

Greba aurretik, errueda arloan eta
mundu mailan, zazpigarren postuan
aurkitzen zen, gaur bigarrenean dago,

neurri honetan nahi dutena egiteko
ahalmenaz sentitzen dira. Honela
gaur egun Arandan adibidez lau tur-
noen arazoarekin topatu dira; Lasarten
ez omen dute ofizialki planteatu, bai-
nan erdi epera posible ikusten zuten
hemen ere ezartzea. Eta zer suposatzen
du honek? Entpresak irabazi handi-
agoak ateratzea, denbora guztian pro-
duzitzen, makinak pizten denborarik
galdu gabe, asko lor dezake.

Planteiatzen zaien beste arazoe-
tako bat, konbenioarena da. Sindi-
katu maioritarioak Estatuko lau en-
trepentzat bat egitea proposatzen
dute, baina Lasartekoek diotenez,
ez dago inolaz ere horrelako batean
pentsatzerik. Eta LABekoek diotenez
gehiago da, aurtan Lasarten behintzat
konbenio gabe geldituko direla, mai-
oritarioak -CC.OO eta UGT- egin-
dako plataforman Moncloako Itunak
baino bi aldiz gehiago es katu omen
dute, eta entpresaren erantzuna era-
batekoa izan zen: “Bainan ez al za-
rete enteratzen zuen buruek zer izen-
petzen duten ala, galdetu Camacho,
Redondo, etabarri. Madrilen zeren
azpian bota zuten beren izena!”, zu-
zendariak ongi agertu die beren barne-
ko kontraesan handi bat.

Harridurarik handiena, Moncloako
Ituna nola ezartzen duten jakitean
eraman genuen, dirua kendu beharre-
an eman egingo dute, 20.000 pezeta-
ko prestamoen bidez; noski lantokia
utziz gero diru hori entpresari itzul-
tzeko baldintzarekin, Langile gehienek

Edozein lekutara egokitzen da Michelin

hau ez dute onartu eta dirudienez
baitza emandakoak oraindik ez dute
dirurik jaso. Dena dela, honek erreali-
tatea baino pelikulatako montaje bat
gehiago dirudi.

Arazoak ikusi, bizi eta ezer ezin
egin, hau da gaur Lasarteko Michelin-
go langileak bizi duten egoera eta esan
zigitenez beste era bateko irtenbide-
ak bilatzen hasi beharko omen dira,
hauk gizarte sozialista batera egite-
ko ere kapazak omen direnez, nola edo
hala benetako arpegia erakutsi beharre-
an aurkitzen dira.

orain metalekoa

Arabako metalekoak hasiak dira dagoeneko konbeniogintzan. Iragan astelehenez entresarioak bildu ziren Gasteizko Florida teatroan, negoziaketan parte hartuko duten ordezkarien hautatzeko. Langile aldetik berriz, gauzak arinago mugitu dira. Dagoeneko erabakirik dago ordezkaritza eta hau honela geratu da: CC.OO-en izenean 5 negoziatzaile, UGTren ordezkariak beste 5, ELAren partetik 4. LSB, LAB, SU eta CSUTek bakoitzak bana izango dute.

Negoziaketak ere joan den asteazkenez hasi ziren, eta nahiz eta CC.OOek askotan errepikatukonbenio hau urteazkenerako finkaturik izango dela, beste zenbait sindikatok ez du horrelakorik uste. Batek daki zergatik...

Hasi aurretik azaldu da dagoeneko zenbait arazo, nahiz eta zeinek gehiago zeinek guttiago, guztiek azpimarratu erreibindikazio taula egiterakoan lortu den batasuna zazpi sindikatoen artean.

Konbenio bat negoziatzerakoan ohizko egin zaigu lehen unetik arazo bat garbi uztea: konbenio hori, irabaz daitekeen guttienean irabazteko den, ala alderan-

tziz gehiengo finkatuko ote duen.

Denen gustoa ezin egin

Entresari eta lan ordezkaritza eskaini zaien taularen arauera ehuneko 18 batetan metaleko langile guztiei soldata igotzea garrantzia dadila eskatzen dute. Ia denak diogu zeren ELA dagoeneko salaketa moduko bat egin baitu. Sindikatu honen eritziz gauza garbi dago baina, batetik oso garbi dago ere soldaten igotze hori ez dela berez halako erraz lortu ohi den gauza, bestetik, ELAren eritziz, entresario haundiek beren entresaria barruan konbenioak eta pro-

bintzialaren gaintik dituztenak, noski, beti honez ikusiko lukete igoera bati amore ematea, baldin konbenioari irabaz daitekeen gehiengo finkatzeko balitz. Alegia, klausula tipik bat gehituz konbenioari. Honela entresaria barruko borroka mozteko bidea egingo litzateke eta, zergatik heldu behar ote liokete entresariak kasu honetan eskari horri, bestetan ere berdin egin denean?

Hain zuzen, ELAren eritziz soldata igoketa hori metaleko langile "guztiek" garrantziaz eskatzen delako. CC.OOek berriz, berahala erantzun dio ELAren ikuspegi honi. Sindikatu honetako negoziakide batek agertu duenez, horiek guztiak ELAren beldur hutsak besterik ez dira, eta horrelakorik ez omen da gertatuko. Halaz ere ez da txarra oroitzeko zer gertatu zen 1977ko lehen sei hilabetetarako negoziatu zen konbenioan, Gipuzkoan, metalean hain zuzen. Bertan entresariak honelako klausula bat sartu nahi izan zuten azken orduan izan ere.

ELAren argudioa zera da: konbenio honekin karamelo bat eskaini nahi dela hasiera batetan; bide batez entresaria barruan egiten hastekoak diren konbenioak geraraziz, jakinez gerora edo batetik ezin lortu izango dela ehuneko 18 hori, edo bestetik entresarioek klausula bat sartuko dutela honela entresaria baitan erreibindikapenak egiteko bideak moztuz.

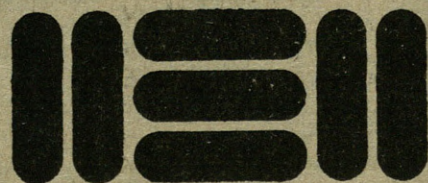
Badira beste bi arazo konbenioa negoziatzen hasi aurretik eztabaidatuak izan direnak. Bata CC.OOek eginiko proposamen bat da: honen arauera sindikatu bakoitzak kobratzen dituen kuotak entresaria berak kobratuko litzuke zuzenean, ondoren sindikatu bakoitzari ordainduz. ELA eta UGT kontra agertu ziren, hauen eritziz sindikatuen egitekoa delako hori, eta entresarioek ez duelako zertan sudurra sartu beharrik. Agian CC.OOek planteiamendu hau egiterakoan izan duke bestelako arrazoirik. Gauza nahiko jakina da CC.OOek afiliaturik daduzkanen artean zati haundi bat kobratzeko biderik ez duela egiten. Agian, entresaria zuzenean soldatatik kuota erretiratu gero, dirubide hau hobetzeko modua lortuko luke.

Beste arazo entresaria barruan nork negoziatu behar duen erabakitzea izan zen. UGT eta ELA ziote sindikatu bakoitzaren sekzioak negoziatu behar duela entresarian baita, horretarako indar aski edukiz gero, CC.OOek berriz entresaria mailako komitearen alde agertu zuen eritzia.

Lehenbiziko puntua, kuotarena alegia, ELA eta UGTren planteiamenduek irabazi zuten. Bigarrena berriz CC.OOek Arabako metaleko 400 ordezkariarekin egin zen biltzarre batetan eman ziren botoekin irabazi zuen. Kilikolo bainan batasunean.

ESTEPAN ALDAMIZ-ETXEBARRIA

UDAKO VII EUSKAL UNIBERTSITATEA MARTXAN. Bai, urte erdi baino gehiago falta bada ere, gauza hauek denbora eskatzen dute eta hasita dago 1979. urteko Udako Euskal Unibertsitatearen prestaketa. Horren idazkaritzak adierazi digunez, bilera ireki bat egingo da Donostian, Santo Tomas Lizeoan; abenduaren 29an izango da, 11etan. "Helburua, Ikastaroak finkatzea eta Udako VII. Euskal Unibertsitatearen linea nagusiak markatzea dugu batez ere" dio Idazkaritzak. Eta U.E.U. an parte hartu nahi duten guztiri dei egiten die bilera horretara azaltzeko, bereziki ikasle, irakasle eta euskal kulturaren inguruan dabilazenei.

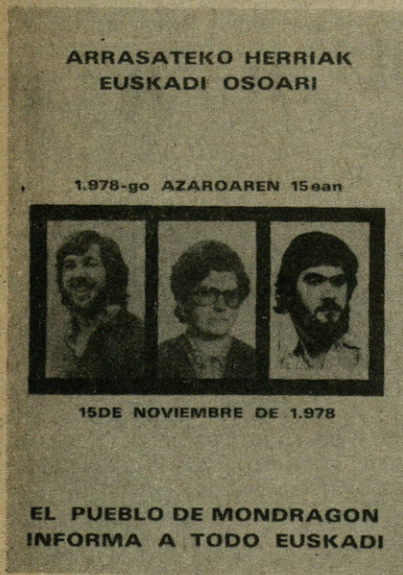
RTVE NOIZBAIT EUSKADIKOA IZAN DADIN. "Espero dugu huelga hau —lehenengoa estatu mailan— ez dadila bakarria izan Euskadin eta noizbait Euskal Herriak bere irati eta telebista izan ditzan balio dezala". Hau esaten ziguten Donostiako Radio Nacional-eko huelgako komiteko bi partaidek.

Izan ere, RTVEko huelgak, arazo ekonomikoa jarri behar izan badute aitzakitizat, mami politikoa du argi eta garbi. Helburua, besteak beste, UCDeK RTVERako prestatuturik duen estatuttoa atzera botatzea baita. Estatuto horrek nazionalitateek beren irati eta telebista izateko posibilitate guztiak isten ditu, inizatiba pribatuari sarrera emanez komunikabideotan.

Hau horrela, huelga hausteko ahaleginak egin ditu Gobernuak; jakina denez, huelga hasteko bezperan dekreto-lege batetan oinarrituz plantillaren ehuneko 20ek lanera joan beharko zutela adierazi zuen. Baita telegramak bidali ere langileei, baina ez ehuneko 20ri bakarrik, ia guztiei baizik. Horregatik, beharturik ari dira lanean eta ez da apenas antzematen irati eta telebistako programazioetan huelga. Dena dela, Euskal Herrian behintzat ehuneko 90 dira huelgaren alde atera direnak; gertzen direnak "jefe organikoak" deituak dira, hauetako bi bakarrik —bat Bilbon eta bestea Donostian— azaldu baitira huelgaren alde. Beraz, oro har, oso positibotzat jotzen dute borroka hau langileek.

"Baina hau lehenbizikoa besterik ez da, lehen esan dugun bezala. Hemendik aurrera geroz eta garbiago planteiatuko dugu Euskal Herriko komunikabideen alde gaudela eta horretarako oraintxetik hasi behar dela, esate baterako benetako elebitasuna planteiatuz".

Lehen pausoa eman dute. Indarrik beharko dute hemendik aurrera jarraitzeko langileen kontrola RTVEN ez baita txantxetako eta, gainera, ez baitaude langile guztiak planteiamendu hauen alde.

ARRASATEN GERTATUA AGI ETA GARBI. Iragan ostiralean, hilaren 15ean, aurkeztu zen Donostian Arrasateko Herri Batzorde Ikertzaileak hilabete aurretik gertatuari buruz osatu duen dossiera. Informe nahiko zabala, ez da gertatua kontatzera bakarrik mugatzen; gertakizun horien testuingurua ere jasotzen du. Esan zutenez, jendearen laguntza ona izan dute dossier hau osatzeko.

Bere eginkizuna beterik, desegin egin da eta batzarrera —sortu zen tokira— itzuli batzorde ikertzaile hau.

Informe honen hiru mila ale zabaldu dira dagoeneko Arrasaten bertan eta hemendik aurrera beste tokietan ere salduko dira.

nafarroa eta estatutoa

Izandako hautaldiek Estatutuaren arazoa plazaratu dute, eta harekin batera Nafarroa Euskal Herritik kanpo ez gertatzearena. Estatutuaren projektua burutua izan delarik, PSOE oraingoz kanpo gelditua ere, nafar parlamenturako hautaldiak ditugu. Artean, delako Estatutu batzordeak, PCE/EPK eta EKAko lankideez osatua orain, PCE, EKA, ESB-ANV, EMKoen botuez aukeratua, lanean dihardu.

Lehengo zifrak gogoan

Hautaldi hauetako datuak, ekainekoekin parekatzerik ez izan arren, ongi litzaiguke pittin bat eta gaingiroko gonbaratzea:

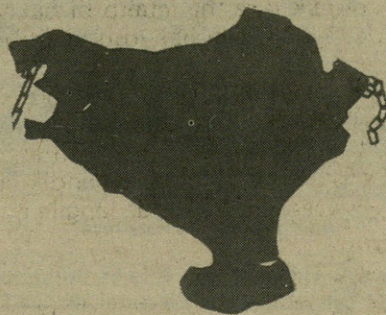
Unión Centro Democrático	76.317	FUT	1.423
PSOE	55.676	FDI(PTE)	6.779
PSP	6.836	UNAI (EMK, ind.)	24.935
Agrupación Montejurra (EKA)	8.026	UAN (PNV, ESB, ANV)	18.651
PCE	6.420		
AET (ORT)	13.445		
Alianza Foral	22.349		

Kuadroan ezkerrean ekaineko botuak eta gaur egun Konstituzioari baietza- ren alde agertu direnak eskuinean ez- tza eta abstentzioaren alde agertu dire- nak eta bere botuak ekainean. Hautaldi hauetan, oster, hamazortzi urtetako botua tartean delarik, nonbait, ez da garbi atzematen bakoitzaren indarra baietza edo ezetza ematean. Argi lego- ke, halere, botu urbano eta langilea ezkerrekoa izan dela, herritakoa aldis eskuindarra. Areson, kasu batez, Ali- anza Foral irten zen nausi lehengo elekzioetan, orain, ezetzaren portzen- taia haundia dugula. Leitzén, UAN nausia atera bazen ere lehengoetan UCD bigarren lekuan eta AFN hiruga- rrenean atera ziren. Oraingoan ezetza eta baietza berdinduak ukan ditugu. Sakana-Burunda aldean, lehen UAN eta PSOE (azken hau Urdiainen eta Al- tsasun batipat), abstentzioa eduki dugu nausi; halaxe suertatu da Arra- izen, Metauten eta Basaburuan eta Doneztebeko Urrotzen, laborari zonak baitira. Erriberan, non eta Tuteran, e.b. UAN 12. postuan geratu zen lehengo elekzioetan eta parte hartzea eduki dugu printzipalki, baietza boz- katzeko, nolarebait lehen PSOERI emandako botuaren segida; hala, Abli- tas, Argeda, Azagran, Kadreita, Kortés, Fitero, Fontellas, Funes, Monteagudo, Murhante, Peralta, Ribaforda, San Adrian, Tulebras eta Villafrancan.

Bi estratejia

Eta egungo praktika politikoaz ari garelarik burruka harmatua aipatu

behar dugu, delako praktika politiko horrek, onerako ala xarrerako, kondi- zionatzen baitu gure herriko, eta esta- tuko ere noski, bizikera guztia. Polizi- aren zelatan ibiltzea amaitu da. Ora- ingoan errepresioaren tenorea dugu.

Hauztura ezindu baten ondoren sortu- tako Erreforma erabat finkatu da. Fra- gak zuhurki esaten zenez aspaldi, xoilik erreformatzen dela, gorde nahi den hura. Konstituzioaren atzetik etorri diren Martin Villaren "Hama- bost puntuen" martxan jartzeak hone- laxe dio ere.

Harrigarria zirudien "Heldu gabeko demokrazia honetan", lehengo urteekiko gonparantzan, errepresiorik ez suertatzea, kasik. Orain, Konsti- tuzioa onartua, abiatu da betiko mar- txa, betiko mekanismoa. Mataza ho- rren harian bi planteiamendu ikusi da Ezker Abertzale delakoaren bai- tan.

Lehena ETA-Militarrari dagokio. Horren arabera Diktadura militarra- ren aurrean gaude. Gobernu eta Pre- sidentea aukeratzeko era, monarkiko jitea, Parlamento bikamerala, D'Hont

legea.. lehengo Diktadura Frankista berak utzi baitzituen. Bestetik aginte politikoa eta ekonomikoa lehengo persona beraian eskuetan dago. Honez gain FOP direlako indarren autono- mia eta Armadak duen pisua Aberri Española zatiezinezkoaren begiratze- ko batez ere. Ondorio garbia zera da, hemen ez bada ezer aldatu lehengo metodo beraik balioarriak ditugu, orain ere. Kondizio demokratikoak KASEko alternatibak daude. Kondi- zio horik onartzen ez diren bitartean burrukamolde hori geldigaitza da. KASEko puntuak edo pinuzko ze- rraldoaz diote. Gatatza buruz buru doa. Erorketak, preso atxilotzeak ere. Direlako arrazoin horiengatik, bada preautonomia eta C.G.V. Gobernuaren tresna da, eta Estatutua bide ez- demokratiko baten bidez datorrenez- gero ez da onartzekoa.

Bigarren planteimenduan, lehengo kritikak egiazkotzat eduki arren, datu horiei beste interpretazio bat ematen diete. Hauentzat, lehengo agintariak erabaki zuten agintzeko era aldatzea errepresioaren ordez kontsensoaren bila, makilaren ordez aparato ideologi- koen eta komunikabideen garrantzia areagotuz, argi sostengatuz, oster, klase dominatzailea lehengo bera zela. Bestetik, pentsatzen dute, Mo- narkia, Armada eta Patria zatigaitza- ri buruz ETA-Militarrekoek diotena egia izan, badaudela ere burjes demo- krazia definitzen duten faktoreak: bo- tu, elkartzeko, biltzeko eta adierazte- ko askatsunak. FOP direlakoei eta bitartean errepresioa esistitzen dela ere, ez baitago demokrazia hutsik, eta Langile edo Herri demokraziarik gabe, klase nagusia eta agintaria bur- jeseria delako. Honengatik, behar- bada, beste jarrerari egin dioten kri- tika; alderdi burjes eta langileak ber- dintzean, alderdi iraultzaile eta erre- formistek, esaten dute, herri burrukan ez bide dutela ezertarako balioesa- tean, eta frustazio sendimentua are- agotzean, erreformisten eskuetan uzten ari dira gure gero hurbila. Hori dela kausa Preautonomia, CGV, Parla- mentuari eta Estatutu Projektuari ema- ten dieten laguntza.

Estatutu honen berria

Estatutu projektu hau, 31/36. eko garaikoetarik hartua dago, funtse- an. Berritasun pare bat dakar, hale- re. 6gn artikuluskun euskarari buruz- koa dugu. Hartan, euskara Euskal Herriko hizkuntza nazionala deklaratu- zen dute, eta aldi berean, euskara eta erdara hizkuntza ofizialtzat hartuak dira; zera da, euskaldun batek beti ahal izango du ofizial zeratan ere eus- karaz aritzea.

Neurri honen bidez, nahi nonbait, Catalunyan gertatu zena, hemen berri- ro ez gertatzea. Bertan eta Xirinachek

proposatua katalanera eskubidea eta derriorezko hizkuntzatzat jartzea pentsatzen baitzuten; halebria, katalanera jakiteko obligazioa, textualki ziotenez, "gaztelaniak gaztelan dituen eskubide berberekin". Azkenean, eta liskaristilu aunitzen ondoren kendu behar izan zuten delako proposamena. Estatutu proiektu honen 6. puntua den dena ikusirik, antza denez, ez du Luis Mari Mujikak euskaralariak hartaz azterkatu. Beste estatutuekiko gonbaratzea edo eta Valleverdu-Ninyoles-en liburuxka xumeana irakurtzea besterik ez baitago, hortaratuak izateko.

Beste berritasuna, berritasun problemagarria, ekartzen digu Estatutuak: Nafarroa, Estatutuan integratzeko bidea. "Disposición Transitoria"n esaten dutenez, Estatutu horretan integratzeko erreferenduma, Estatuturako kargudun elezioak baino lehenago izango da. Nafarroan dago, beraz, hurrengo hilabeteetako gatazka aldia eta alorra, beraz.

Badago, azkenik, halako puntua, deusguttikoa bada ere, protestaren bat, sortu duena. Hauxe, lurraldeari buruzkoan, "zonas colindantes" direlakoak ez aipatzea, Errioxa bezala esate baterako, lehenagoko estatutuetan aipatuak, bertako populazioaren maioriak hala nahi izango balu, integrabideak zituztela, oraingo honetan suertatzen ez dena.

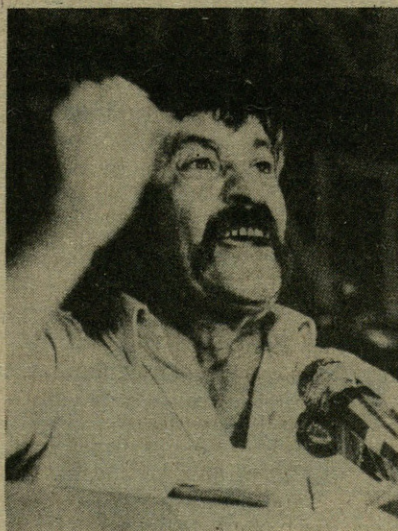
Abertzaleen aupada

Urte batez aldaketa garrantzizkoak ezagutu ditugu Nafarroako indarren koerlazioan. "Ezker Abertzale" delakoak sortu duen iguripenarekin batera, edo ondorioz, ORT eta UNAIren beharapena aipatu beharko genuke. Zifrek zerbaitetarako balio badute, hara, egunkarietan jasoak, zenbait mitineri buruz emandakoak Herri Batasuna 500 inguru, herri horretan bertan PCE-EPKak hogeita ORTEk 35 eskuratzen zituztela. Iruñean,

aldiz, klarkiago bide dago: PCE, PSOE, EMK eta ORT-ekoen mitinetara mila inguru biltzen zela. —berrehun gehiago azken honetan— mitin bakoitzean, UNAIk ez zuela eman, ez baitzuen jarrerarik, 3500 bildu zituen Herri Batasunak, Euskadiko Ezkerrak lau mila inguru biltzen zuelarik.

ORTeri beharapena, azken bi urtetarik datorkio, biolentziari buruzko jarrerak (ETArkideak, KGBtarrak kontsideratzera e.b.), "errudunei zigorra" kanpainaren setakeria, eta, besteak beste konzientzia nazionalaren aupada Iruñean direla kausa.

UNAIren kasua zailago agertzen zaigu. UNAI (Unión Navarra de Izquierda) hirugarren indarra, UCD eta PSOEren atzetik ekaineko hauteskundeetan bere 24, 935 boirekin eta bostehun botuz posturik gabe geratu ze-

Abertzale aupada Nafarroan

larik. Aldi berean, 13.445 boturekin AET (Agrupación Electoral de Trabajadores), ORTEkoa, seigarren lekuan jartzen zen. Halakotan, ORT, UNAI sartzean, lehendik OICE-EKE sartua zela, iduri luke Nafarroako ezkerreko indar nagusiaren aurrean geundela.

Ez da halakorik, ordea. Nafar politikaren hauzi inportanteenen aurrean, Kontzeko eta Batzarrek, Institutio Foralen demokratizatzea, Nafarroako autopista, Konstituzioa bera, UNAIk ez du jarrera garbirik hartu ahal izan, uneoroz, argiro orain plazaratu denez, ORTEk, modu batetara erizten bazuen, EMKak beste batetara ekiten zuelako, eta osterantziz. Lan moldeak ere gogortu bide dira UNAIren barruan. ORTEkoen sarreraz. Hori delata Independiente eta kandidato zenbaitzuren alde egitea, F.J. Erice Cano, alkate-ohia, ekainean postuaren lehena. Tere Celaya, kandidato izana ere, ORTEkoak sartuz, geratu aterea, Caparrosa bera, Atxa eta beste batzuren jarrera dudagari eta erabat kritikako koalizioaren barruan. Bere indarra guttietsi gabe,

azken hauziak Muez zinegotziak eta EMKak ORT kasatu dutela diote ORTEk, aldiz ezetz eman bide du aditzera, oraingoz UNAIk bereak egin dituela.

Kainaberak lantzak bihurtu

"Que ande con cuidado Perez Llorca-esaten zion abenduak Ilean Carlos Garaikoetxeak UCDtar parlamentariari que las cañas se vuelven lanza. Podemos llegar al colmo de nuestra paciencia y puede llegar un día en que aquí se puede decidir que hay un caso de legítima defensa para responder a la agresión"... "Podremos usar la resistencia civil o cualquier procedimiento que un pueblo digno, pueda decidir". Aipamen luzea bainan interesgarria, Nafarroako egoeraz jabetzeko. Oraintxe, nafar parlamentu foralerako hautaldietan, Nafarroa Estatu barnean ala kanpoan geratuko den jokatzan ari baita.

PSOEek salbu "hobe da xoilik joan gaizki lagunduak baino" deklaratu dute beste alderdi autonomistek koalizio zabal baten alde aldarrikatu dute. EKA, PNV, eta Euzkoak koalizioaren konpromezu xoilak zera izango zen, Nafarroa autónomo

Muez, UNAIko independentea.

zeran izatea. PCEkoen ustetan goizegi da aliantzez mintzatzeko. Herri Batasunak, UCD eta PSOEz kanpo hirugarren indar autonomista eta ezkerrekoa egiteko posibilitatea atzematen du, nahiz jarrera garbirik ez eduki oraindik, Institutio Foralen Demokratizatze prozesu aurrean ESB-ANVek bederatzi alderdi autonomisten jarrera defenditu. EMK, OICE, eta ORT salbu, eta UNAIk berriz, ezker eta autonomisten indarren koalizioa proposatzen dute, bainan jartzen dituzten kondizioen arabera, ez dirudi beste inor bereganatuko dutenik.

MAIALDE

AUSARTI BAKARRAK ZOKORATURIK

“Terrorismo”aren aurkako legea martxan jarri zenetik pasa den jendea polizien eskutatik. Euskal preso politikoak bakarrik kontuan hartzen baditugu ere, zerrenda luze xamarra eskaini beharrean aurkitzen gara: 40 Martutenen, 11 Gasteizen, 4 Burgosen, 9 Iruñean, 39 Basaurin eta 1 Carabanchelen. Hego Euskal Herriko komisaldegietan irautean dutenak at gelditzen dira, gaur bertan, agian, detenituak, izango direnak bezala. Agintariak pozik dabilta. Detenitu ugari eta herriaren erantzun eskasa.

Eskuak igurtziz

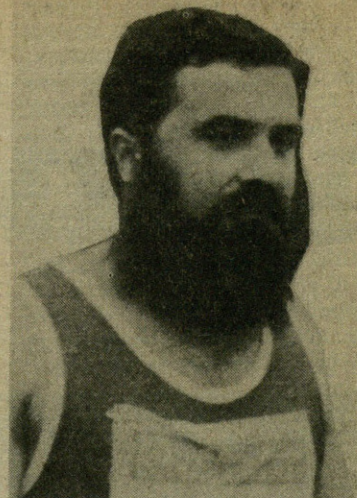
Erretereria. Donostia. Mungia eta Portugaleten egonak diren atxilotzeen ondoren, Martin Villa oso animoso agertu zaigu. “Espero que en los próximos días haya noticias más favorables en relación con este tema” zioen. ETA deuseztu behar da, eta horretarako espainol estatuak “behar” diren metodoak erabiliko erabiltzen ditu.

Orain arte harrapatu dituzten gehienek (guztiak ez esatearren) ETA-rekin zerikusi handia zuten. Komisaldegian egun pilo luze bat egon ondoren kalean jarriak izan direnak ere bai. Edo “Audiencia Nacional” delakoak askatasuna dekretatu ditena bezala. Norbait lasaitu nahiean dabil Martin Villa, berak eta poliziak garbi bait

dakite detenitu gehienek zerikusirik ez dutela “terrorismo” deritzaion horrekin. Baina, segi! Kolpe bat han eta beste bat hemen zerbaite lortuko dutela ziur baitaude. Arazoa beste era batekoa da. Legea onartu zutenean oso garbi adierazi zuten haren aplikapena ez zela indiskriminatua izango. Dakigunez, agintarien hitza benetakoa da. Hortaz, edo lehen baieztatu duguna ez da egia edo... agintarientzat Euskadin bizi den edonor “terrorista” da edo hori izateko posibilitateak ditu.

Edonor errudun

Edozein momentu, kale, karreteran polizien kontrolak ikusten ohitzen ari dira Hego Euskal Herriko bizilagunak. Inor ez da gure herrian DNI

Xiker, presoetako bat.

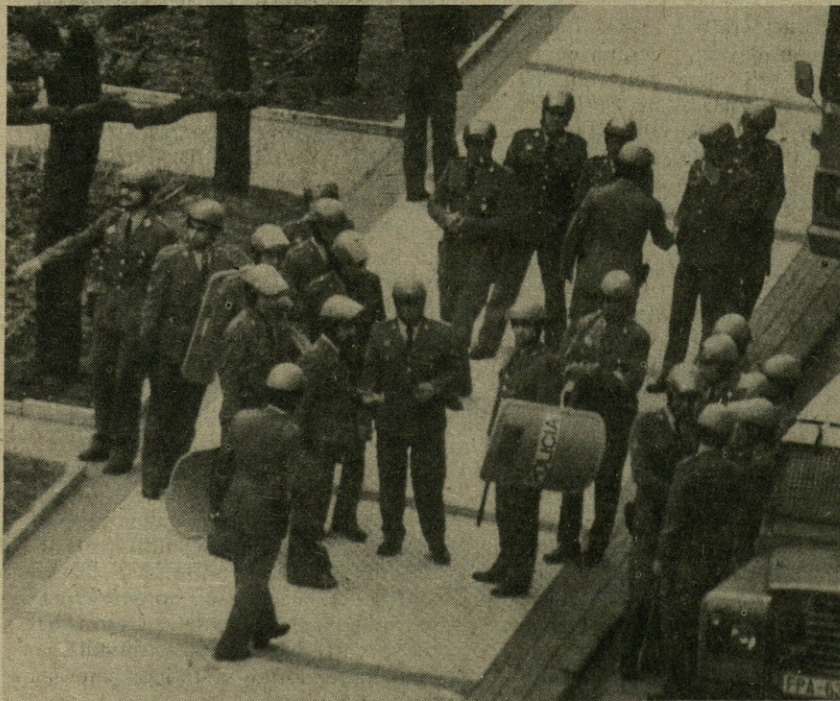
gabe etxetik irtengo. Karreteran badaezpada ere mantxo ibiltzen ikasiz, kaleetan presaka eta isil antzera mugituz bizi da euskal herria. Hasieran (non dago honen hasiera?) beldurra eta harridura nagusitu ziren. Gero, harridura alde batera utzi zen, beldurra bakarrik laguntzaile izanez....

Lege Antiterrorista horren aplikapenaren ondorioz, polizien itxura aldatu egin zen. “Avia” etan sarturik paseatzen zirenean ere (alde batera utzi zen “poliziaren lagun egin zaitez” Barne Arazoetako ministroaren kanpaina aipagarria) metrailetak kalera zuzenduta zituztela. Berririo beldurra eta harridura nagusitu zen jendearen artean. Alemaniako SSeK erabilitako metodo bat zela ere entzun genuen nonbait. SSeK denboralditxo bat beterik ez zutela erabili... Baina poliziak egunero agertzen ziren modu berean eta itxaropen hori alde batera utzi beharrean aurkitu ginen. Eta, poliki poliki, kaleak husten joan ziren.

Donostiako kaleek ezezagun tankera bat eskaintzen dute. Jendea beterik orain dela gutxi arte agertzen zirenak, orain “Bake” isiltasun triste itxura bat eskaintzen dute. Ez da Iruñean berdin gertatzen oraindik, baina azken gertakizunen ondorioz (betiko “ezezagunen” ekintzatxoak) tentsioa nagusitzen hasia da. Bilbon “redada fantasma”k eta guzti jasan beharrean aurkitu dira. Berrogei bat pertsona harmatu jendea gelditu eta katxeatuz. Azkenik barkamenak eta “hemen ez da ezer gertatu”...

Harmaz inguratutik

Gertakizun harrigarriak — beste hitz bat ez jartzearen— gertatzen ari dira gure herrian. Ez da trankila Ermuako guardia zibilen kuartelean izanikoa. 11 urteko mutiko bat hila, beste gazte bat harma bat probatu nahiean zebilelako. Informazio gutxi

Beti bezala, kaleak okupaturik.

zabalduta kasu hontaz, antzekoetan gertatu ohi den bezala.

Gaztetxoekin jarraituz, Bizkaia aldean badago zer kontatu. Bestela esan dezatela Portugaleteko bi gazteek. Bakoitzak jostailuzko metraila bana eskuan zeramala, poliziaren tiroak jasan beharrean aurkitu ziren, gero detentatuak izan zirelarik. Berdintu gertatu zitzaizkien Basaurin 3 gazteri, haizezko eskopetak esku artean izanik kuartel inguruan zebiltzala.

Tentsio giroa hedatzen ari da. Karreteretan ez dira duela hilabete batzuekin bezain Fittipaldi ikusten. Gauzak serio eta kontu askokin hartu behar dira hemen, biziarekin jarraitu nahi baduzu, behintzat.

Exeko atea entzuten duzunean

“Oso ordu berezietan azaldu, goizaldea batzutan, exeko inor errespertatu gabe mutilak eraman, handik aurrera ezer jakiteko posibilitaterik izan gabe.” honela adierazten zigun detentatu baten senideak berak jasan duten egoera. Aspaldi honetan, Euskadin, goizaldea norbaitek exeko atea sentitzen duenean dardarka hasten da. Askotan konfunditzen da, baina ez beti... “Bi kasu gutxienez ezagutzen ditugu. Baten bila etorri, bera ez egon eta anaija eraman dute, bestearen “erru” edo bota nahiean zebiltzen gutxia bere gainean utziz” jarraitzen zuten senideek. Orain, lege antiterrorista dela eta, ez du poliziak inongo baimenik behar etxe batean sartzeko. “Batzuetan miaketak egiteko ere ez dute lekukorik erabiltzen”.

Triste dabilta detentatuen senideak. Alaba eta semea polizien eskuetan dagoela jakitea ez baita gauza nahiko serioa, beste mila gauza jasan beharrean aurkitzeko. “Familiares de los criminales” direla eta “no teñeis derecho a vivir” entzun beharrean aurkitu direla adierazten digute negarrez. Guzti hau jasan eta askotan semea ikusi gabe edo denbora oso gutxian. Giza eskubideek oso hitz politak dituztela bere baitan, baina praktikan non geratzen diren galdetzen dute senide hauek.

Denbora berriak, tratatu zaharrak

Enzerronak egonak dira azken aste honetan. Giza eskubideen bila dabilten preso eta errefujiatuen senideek antolatu zituzten Donostia, Deba eta Iruñean, Amnistia Aldeko Batzordeak laguntzen zirelarik. Herriaren erantzun handirik ez zuten jaso, baina horroka luze eta neketsu batetan dabilzela dakitenez nahiko animoso ikusi genituen prentsaurrekora inguratu ginean.

Lehenik salatu zutena preso eta detentatuen egoera izan zen. “Presoek adierazi dutenez egun, Euskadin, “quirófano”, gorputz guztiko golpeak, ostikoak barrabiletan, gimnasia, puñetazoak e.a. tortura fisikoa praktikatzaren dira”, adierazten zuten senideek, bai abokaduek: “eta hori ez da txarrena, tortura psikologikoa baizik; mila ordu zutik eduki, lo egiten ez utzi, komonea batzuetan ere ez, hilko dutela adierazi, bera eta bere familia osoa hilko dituztela... metodo

Ausartzen diren bakarrak, zokoratuak gertatzen dira.

guzti honekin lortu nahi dutena garbi dago: presoak burua galtzea, interrogadoreen eskuetan erortzea”. Gainera, behin espetxera pasaz gero, eskarzelazioa jasan dezakete.

Aipatu berria dugun guzti hori kontuan hartzen badugu, egungo egoera frankismoaren garaia desberdintasun asko ez dute. “Hoy existen organismos institucionales que pretenden tener ante la opinión pública la salvaguardia de los derechos humanos y permanecen sordos ante hechos que están a la vista de todos” zioen Castells. “Amnistía Internacional”-aren bilera gogoratu, bertara Amnistia Aldeko Batzordea, preso senideak edo hauen abokatuak ez baitziren izan gonbidatuak. Eta dirudienez hori ez da lehen aipatutako instituzio horrekin bakarrik gertatzen. CGVek “bakarean bila”-ko abiadan antolatu duen “Congreso de Intelectuales”-etik ere kanpo utziak dituzte.

Zokoratuak ausartzen direlako

Zokoratasuna nabaritzen ari dira presoeng inguruan dabilten guztiak. Badirudi gure herriko instituzio asko (eta senideek prentsa ere zaku horretan sartu beharrean aurkitzen dira) bat datorrela “Junta de Gobierno del Colegio de Abogados” delako partaidea eta “Comisión de Defensa del Senado”-ko lehendakaria den Enrique Múgica-ekin, honek adierazten duenean “en el estado español no hay presos políticos”.

Frantzes estatua gutxienez bat dator esaldi horrekin. Horregatik errefujiatuei paperak kendu eta DNI ematen ari da, berari komeni zaioten momentuan mugaz alde honetan jartzeko. Datoren ostegunean, hilak 21, hauzi bat egongo da Pauen hiru errefujiatuen aurka. Bertan erabakiko da Luziano Aranbarri, Alberto Barina eta Hilario Urbizu Ipar Euskal Herriatik edo eta Frantzes estatutik bota behar dituzten ala ez. Eta hau bakarrik hasiera izan daiteke...

Oraingo martxan, gabonetarako denak gartzelan.

PILAR IPARRAGIRRE

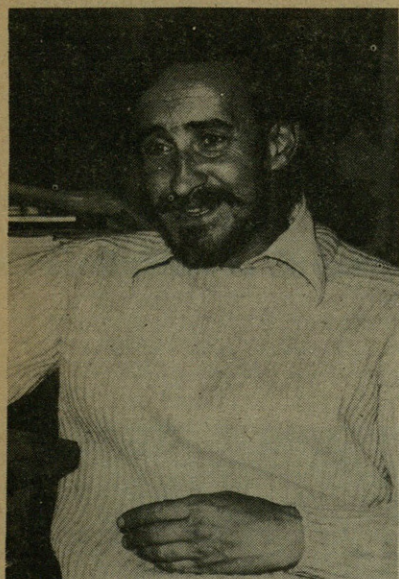
BERE BIZIA, MENDIA

Pertsona ezezagun baten aurrean, eta gainera elkarrizketa bat egiteko, jartzeak sortzen dizun nolabaiteko larritasun hori ez duzu sentzitzen Felipe Uriarterekin. Gehiago iruditzen zaizu betiko lagun batekin ari zarela hitzegiten, "mundua konpontzen". Eta gaur egun Euskal Herrian lehen mailako medizalea baldin badugu ere, ez diozu pertsonaje inportanteen poserik aurkituko. Berdin hitzegiten dizu sentimendu kosmikoaz, anekdotatik kanpo, sakontasunez, nahiz berak heldugabeko pertsona dela esan, eta berdin sartuko zaizu Parte Zaharreko giroan, bete betean. Izan ere, Felipe Uriartek bizitza ikaragarri maite du; hori aitortzen du bene benetan. Horregatik, mendian, bere giroan, bete betean bizi izaten bada, kalera etortzean, hemengo bizitzan murgiltzen da goitik behera. Eta hori nabari zaio Felipe Uriarteri: bizitasuna dario begietatik, keinuetatik, mugimenduetatik...

Duela 34 urte Pasai Doni banen jaioa, hiru urtetik hamabostera bitartean Vigon bizi izan zen. Han galdu omen zuen euskara, gaur egun oraindik errekuperatu gabe duena. Ingeniero industrial karreraz, langintza hori ez zaio batere gustatzen; aldiz, mendia da bere bizimodua horrela nahi izan duelako. Nepaltik etorri zaharra ez oraindik, Argentinara irtenbaino egun batzu lehentxeago hitzegin ahal izan dugu berarekin.

Ibilaldi horik —Nepalgora eta Argentinakoa— trekkingak. dira. Horrezaz gain, espedizioetan parte hartzen du. 74ean Everesten izan zen eta 80ean itzuliko da berriro hara. Bere bizitza mendia da, baina mendia oso era berezian.

Bizitasuna dario begietatik, keinuetatik...

—Bi gauza daude: noiz hasi nintzen mendira irtetzen eta noiz hasi nintzen mendiko profesional izan nahi-ean. Mendira irtetzen 66an hasi nintzen eta 69an berriz gehiago eman nintzaion eskalatzeari, mendi zaila-goak, serioagoak, konprometitua-goak egiteari; 69an bertan izan nintzen lehenago aldiz Alpetan; beraz, urte horretan hasi nintzen benetan mendiaren oso barruan sartzen. Eta gero, menditik bizitzen e-sanda. Fetxa horretan lehenengo trekkingak organizatu nituen eta Pirineoan ere zerbait egiten hasi nintzen.

—Baina nola sortu zitzaizun mendi-rako gogo hori, mendigoizale elkar-teren batetan edo al zeuden?

—Ez, ni ez naiz mendiko klubeko produktoa. Neronengatik hasi nintzen, ez zegoen bultzatzen ninduen giro bat—autobusak antolatzen dire-la irteera hau edo beste egiteko eta—. Mendira joaten nintzen, gauzak ikus-ten nituen eta momentu batean mun-du horrek asko bereganatu ninduen. Irakurri nituen gauza batzu, esate ba-terako Julio Villaren liburua, eta as-ko inpresionatu ninduen. Ni hastean Juliok iadanik mendi asko egiten zu-en. Eta horrela hasi nintzen pixka bat espontaneoki. 66an hogeita bi urte nituen, nahiko pertsona heldua nin-zen beraz, ni beti, eta orain ere, nahiko heldugabea izan... banaiz ere. Baina gutxienez lehenago beste gauza batzu egin nituen. Gustatzen ez zitzaidan karrera bat egiten ari nintzen, eta neregana beste gauza ba-tzu egiteko gogoaz zegoen. Deporte asko eginga nintzen baita ere, bizikle-tan ibili, igarian egin...nahiz eta behinere ez aritu oso serio-ski.

—Hemen, Euskal Herrian, zu zara mendiko lehen profesionala, ez da?

—Bai, hemen bai; gero, Estatu Es-painolean oso jende gutxi dago, per-sona bat edo bi, menditik bizi dire-nak, eta gainera beste maila batetan lan egiten dute, esate baterako etxe komertziale-n kontseilari bezala, honetan zerbait lan egiten badute ere.

—Eta nola sortu zitzaizun menditik bizitzeko ideia hori?

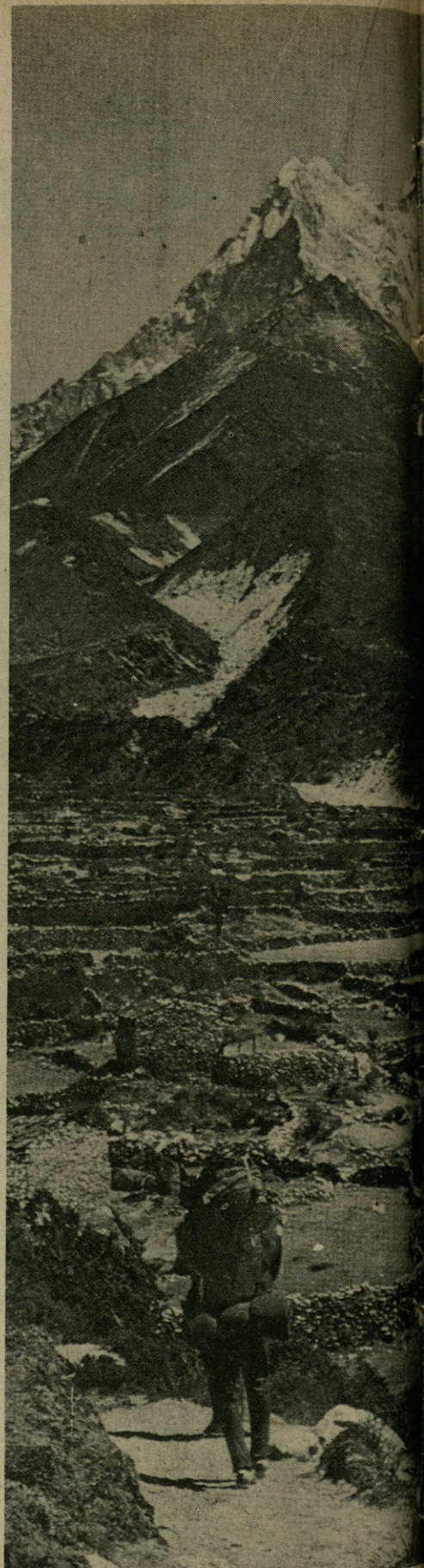
—Nola sortu zitzaidan esaten dida-zu? Bueno, bi gauza daude; alde ba-tetik, mendian sartu nintzenean indar haundiz sartu nintzen, esan dizudan* bezala asko bereganatzen ninduen mundu bat zen. Nere ametsa hasieratik, nere ideala, mendiko gia bezala lan egitea zen, jendea mendira eramane eta mendian oso sartua ego-tea: Eskalada egiten hasi nintzene-tik, Alpetara eta Pirineotara joanez, hauxe zen pixka bat nere helburua, momentu hartan ilusio bat besterik ez zena, zeren Pasai Donibaneko mutil batentzat, Euskadin honelako prezederetik ez zegoelarik eta gauza hauk mendian bizi zirenek, Alpetan edo Pirineotan, edo kapazidade haun-diko jendeak egiten zituztela... nere-tzat gauza polit bat zen, baina ez nengoen oso seguru egin ahal izango nuenik, eta ez nuen oso benetan har-tzen. Honela, mendi asko eginez jarraitu nuen eta 72an Everesterako espedizioa planteiatu zen, 74ean egin genuena. Orduan ikusi nuen posibili-tate gehiago nuela eta, zergatik ez? Benetan hartu nuen asuntia eta

“MENDIA EZ DA NERETZAT DEPORTE BAT, HORI BAINO ZERBAIT GEHIAGO DA, BIZITZAREN ZENTZU BAT. MENDIAK NERI GAUZEN, IZATEAREN SENTIMENDU KOSMIKO BAT SORTU DIT”.

75ean Pirineoan zerbait egin nahi-ean hasi nintzen, baina ez zitzaidan batere ondo aterata. 76an Europa eta Amerikako konpainia haundi batzu-ek egiten zituzten trekking hauen ideia kopiatu nuen eta horretan ha-si nintzen, pentsatuz mendia egite-tik aparte interesgarria zela herri batzu era jatorrean ezagutzea, ez? eta mendizaleetatik aparte beste jende tipo bat ere etorriko zela eta honek bazuela aurrera ateratzeko posibilitaterik.

—Baina zer da benetan trekking bat?

—Ez da mendia egitea bakarrik,

MENDIAK ETA HERRIAK deritza, Felipe Uriartek

hain trekkingei buruz argitaratzen duen boletinak.

herriak ezagutzea baizik, hau da pixka bat ideia. Mendia ez da neretzat deporte bat, hori baino zerbait gehiago da, bizitzaren zentzu bat. Gaur egun mendiak neri gauzen, izatearen sentimendu kosmiko bat sortu dit. Badakit nere planetan toki jatorrak daudela, pertsonak, ez dut esango fenomenalak, baina bai ezagutu behar direnak, badakit espazioan mugitzen den planeta borobil bat dela. Neretzat mendia gaur egun hori da, ez? Nere kosmizidada konstatatzea, nolabait esateko. Uste dut sentimendu hau inportantea dela eten-gabe horren faltan dagoen mundu honetan, eta lehenbizi izan behar genukeen sentimenduetakoa dela; fasez aldatzen den hilargi bat dagoela jakitea, mugitzen diren izar batzu daudela, gu espazioan mugitu egiten garela... gaur egun zeharo falta den sentimendua da. Orduan, trekkinga hilabete sentimendu hau izanez, gogoratuz, pa-

"TREKKINGA, HASTEKO, NORBERAREKIKO ERREFLEXIO BAT DA; BIZI ZAREN GIZARTEAZ ETA EZAGUTZEN ARI ZARENAZ..."

satzea da. Trekkinga, hasteko, norberarekiko erreflexio bat da, bizi zaren gizarteaz eta ezagutzen ari zarenez, zeren gauza hauk normalean sentimendu hau dagoen tokietan egiten ditugu, kosmosarekin zuzenki lotuak dauden eguzki, izar eta hilargiatik gertu.

Ikuspegi kosmiko

—Ikusten dudanez, zuretzat ez da alde tekniko garrantzi gehiena duena, ez da? Beste guzti honi garrantzi gehiago ematen diozu?

—Nik bai, nik bai. Ez dut esaten sentimendu hau alpinista guztiek izango dutenik, baina ni gan agian mendira joateko motibo bakarra da hau gaur egun. Eta gauza zailak egiten ditugu, ez da? Eskalada teknikoak eta horrela, baina hori ere neretzat sentimendu kosmiko da: espazioak zentzu bat du, denborak zentzu bat du, metro bat metro bat da eta gau bat, gau bat. Zailtasuna bilatzen badut ere, sentimendu honegatik da, alde teknikoak neretzat ez du interesik, oso gutxi.

—Eta norgehiagoka ibiltzeak ez al du influitzen?

—Hombre, batzutan eman dezake mendian gauza zailagoak egiteko konpetentzia badagoela. Pentsatzen

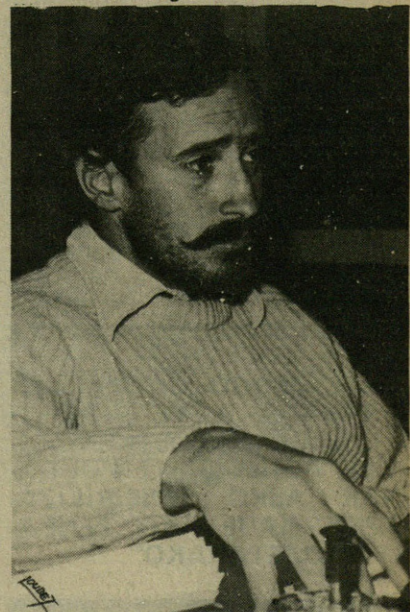
dut jende asko honegatik bakarrik joan daitekeela, baina badago beste sentimendu honegatik joaten den jende asko ere.

—Eta uste duzu trekking bat egiten duen edonork lortzen duela hori?

—Trekkingak egiten hasi nintzen mendian bizi nahi honengatik, gauza batzuetatik gertu egote honengatik. Dena dela, bizitzeko ere egiten dut, dirua irabazteko, hortik bizitzeko hitz batean. Jendea beste motibo batzuegatik joaten da beharbada, biatzuegatik... dena dela, trekkingak sentimendu hori sortzeko moduan egiten dira. Jendea da, bata mendi bat egin nahi du-elako, sei milako bat esate baterako, besterik gabe; beste batzuek biatzuegatik, exotikoa gertatzen zaielako Nepal, edo Perú edo Argentina; eta beste batzuek, bueno, distraitzea nahi dutelako eta horrela doaz, biatzuera, bakaziotan. Baina nik uste dut posible dela nahi dudana sentimendu hori ematea. Batzuetan zuzenean igual hitzegiten dut gauza hauetaz; egun batean hizketan hasten gara, zertan ari gara hemen? zergatik? Batzuetan sentimendu hau giroan dago eta atera egiten da. Ez naiz hortik joaten erreflesioak eginez... entenditzen duzu?

—Ba jende desberdina, ezezaguna askotan, hilabetez medio desberdin batean egotean, konbibtentziko problemak sortuko dira, ez?

—Batez ere elkarrekin bizi behar da. Eta batzuetan nahiko gogorra izaten da esperientzia, egoera gogorretan normalki zailagoa baita elkarbizitza. Orduan, taldeko esperientzi bezala oso interesgarria da.

Euskal Herrian mendiko lehen profesionala

—Zu jefea izango zara trekkingetan, horrek ez al du sortzen halako problemarik?

—Jendeak onartzen du ni jefea naizela, ni naizela gauzak egiten ditudana, eta besterik ez. Doan jendeak badaki gauza horrela dela. Bestalde, beraientzat guza on bat da, zeren ez dute ezertaz arduratu beharrik. Eta ideia hori da, jendea hilabeteaz lasai egon dadila, ezertaz arduratu beharrik gabe. Beraz gauza nahiko gozorra da eta jendeak asko disfrutatu ahal dezala. Behin joango bada Kathamandura, ez dezala arduratu beharrik izan jana erosteko edo sherpak kontratatzeko konpaini bat bilatzeko, edo autobus bat aurkitzeko...

—Eta guzti hortaz zu bakarrik arduratzen al zara?

—Bai.

—Nahiko zaila izango da ba.

—Zaila ez, baina esate baterako, aurten ez naiz Kathamandutik irten, inguruan kultura aldetik oso herri interesgarriak daudelarik. Eta ez naiz irten. Beraz, bai, nahiko liatua ibiltzen naiz.

—Zenbat trekking egin duzu orain arte?

—Sei, eta abenduan beste bat egingo dut, zazpi. Badira batzu.

—Urteko bi hortaz.

—Bai, urteko bi. Eta ezin dut gehiago egin, zeren hortik aparte espedizioetan parte hartzen dut. Adibidez, orain 80an, Everestarako espedizioan parte hartuko dut. Eta ezin dut gehiago egin, okupatua bainago.

—Trekking bat egiteko beharko da fisiko aldetik erresistentzi bat, prestaketa bat.

—Normala besterik ez, trekkigina orain dela 50 urte bezala bizitzea baita. Ibili, pixu pixka bat eraman, beste era batera jan, gutxiengo beharbada, nola ezingo gara horrela bizi orain? Trekking bat antzinako bizitzara itzultzea da; Nepa-

“...HEMENGO GAUZAK BEHARBADA LEHEN BAINO GEHIAGO SENTITZEN DITUT, AGIAN EGITEN DUDANAK ASKO SENSIBILIZATZEN NAUELAKO ZENBAIT GAUZETARAKO”.

len horrela bizi da jende guztia: ume-

“Mendian neretzat alde teknikoak ez du interesik, oso gutxi”.

ak, haurdun dauden emakumeak, larogei urteko agureak...

Deserrotzerik batere ez

—Zenbat denbora geratzen zaizu trekking baten eta bestearen artean hemen egoteko.

—Bata bestearen artean, hilabete, hilabete t' erdi... denera urtean bosten bat hilabete.

—Eta horrek ez al zaitu hemendik deserrotzen. Hona etorri, eta zer?

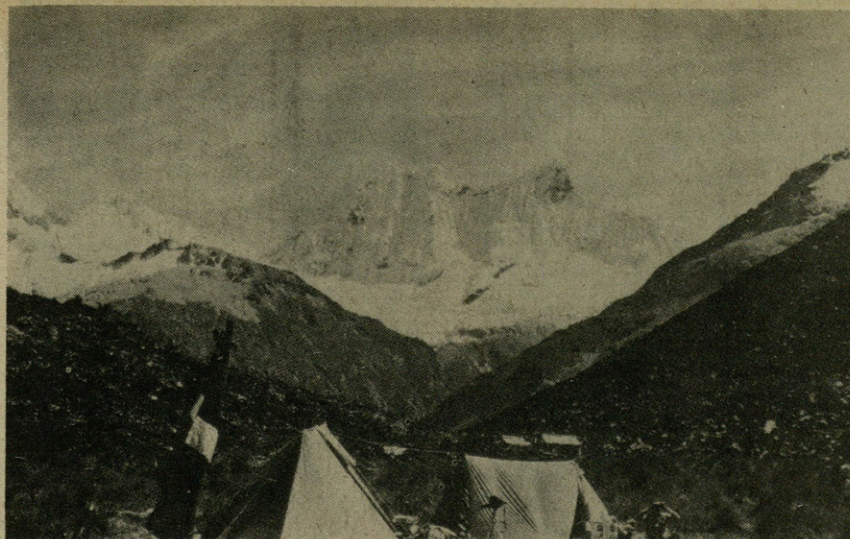
—Bi gauza daude, ez? Deserrotze bat baino gehiago, gauzetatik deskonektatze bat. Esate baterako iraila hemen pasa nuen, izugarrizko giroa zegoen Donostian, abuztua oso tentsioa izan ondoren, irailean jendea oso gustora zegoen, jende asko zebilen Parte Zaharrean... Hilabete hori ia osorik kalean pasa nuen, jendearen artean. Gero alde egin nuen eta hura korte bat izan zen. Itzuli nintzeanean berriro tentsioa zegoela ikusi nuen, jende gutxi zegoen kaleetan. Parte Zaharrera joan eta ez nuen inor aurkitzen... eta bai, pixka bat deskonektatua nengoen Euskaditik, bertako jendearengandik. Hori giroari buruz, baina herriarekiko deserrotzerik ez, ez dut aurkitzen, alde-rantziz. Hona etortzen naizenean

oso hemengo sentitzen naiz. hemen egon nahi dut eta asko kostako litzaidake beste toki batera joatea bizitzera, eta hemengo gauzak beharbada lehen baino gehiago sentitzen ditut, agian egiten dudanak asko sensibilizatzen nauelako zenbait gauzetarako.

—Baina zenbaiteraino jarrai dezakezu hemengo bizitza?

—Bueno, “a salto de mata”, baina jarraitzen dut. Hemen nagoenen asko relazionatzen naiz. Nere amak beti esaten dit: hemen zaudenean ez zara behinere egoten etxean, eskertxarrekoa zara. Eta, egia esan, ez naiz behinere egoten etxean, han ondo baldin banago ere, baina, izan ere, liatu eta liatu eta liatu egiten naiz eta liatu egin nahi dut gainera, jendeak egiten duen guztia interesatzen bait zait eta nik ere planteiatu egin nahi dut egiten ari naizena eta jendearekin kontaktoan egon nahi dut. Beraz, nahiko enteratzen naiz gauzetaz. Politika aldetik, ba ez, hainbeste aldatzen da hilabeteetik hilabetera... asko nabaritzen duzu hori kanpora irtetzen zarenean. Etor-tzen zara eta puñeta! Hau eta hau eta hau eta hau gertatu da eta orain honela gaude.

—Ez al dago kontradikziorik alde

"Trekkinga orain dela 50 urte bezala bizitzea da. Ibili, pixu pixka bat eraman..."

batetik pertsona, nolabait esateagatik, unibertsal izatean eta bestetik honekin lotuta egotean?

—Bai hori da... Lehen gauzen kosmizidadeaz hitzegiten nizun, ez? Nik pentsatzen dut sentimendu hori hemen biziz ere eduki daitekeela, lurrarekin relazionaturiko bizitza bat eramanez. Eta sentimendu kosmiko horrek erroak gehiago sentitzea eragin zaitzake. Neretzat sentimendu kosmiko hori jatorririk gerturatzear da eta jatorria hementxe dago, ez? Hombre, gertatu zait ere, konkretuki Nepalen, han bizi nindekeela pentsatzea, beharbada, ikusiz, ez dakit, benetan lurrari lotua bizi izateko, posibilidadak bakarra. Eta aurretik pentsatu dut han bizi nindekeela, Nepalgo ibar batean geratu nindekeela bizitzen, lehen ez nuen hori sentitzen, baina aurretik bai.

—Eta zerk uste duzu eragin dizula horretara, hemengo egoerak hala zure eboluzioak?

Ez, hemengo egoerak ez, beharbada, nere eboluzioak, pentsatzeak inportanteena lurrarekiko kontakto honen sentimendua izatea dela, sentimendu kosmiko, eta han izan dezakadala. Baina ez da hemengo egoera izan. Horrek agian, urrutiratu baino gehiago gerturatu egiten nau. Hemen egon nahi bat badut, zer gertatzen den ikusteko, zerbait egin nahi dudalako ahal badut... Eta hemen daude zure lagunak, zure jendea, zure ama, hemengo mendiak... eta zureak dira eta hemen egon behar duzu.

Sentimendu kosmiko horrek ez al du angustia bat sortzen? Munduaren, espazioaren, haunditasun hori sen-

titu eta zure burua hain txikia ikusteko?

—Pentsatzen dut gerta daitekeela hori, baina neri ez zait gertatzen beharbada ez dudalako oso urrutirara begiratzen, ez naizelako oso ambiziosoa eta konformatzen naizelako unibertso horren partikula bat izanez eta horren kontzientzia edukiz.

"PENTSATZEN DUT IDATZIKO DUDALA, BAINA EZ DUT PRESARIK. ZERBAIT IDAZTEN BADUT, BEHAR DUDANEAN EGINGO DUT. SORTU EGIN BEHAR ZAIT".

Beharbada gauza asko ez dudala ulertzen sentitzen dut. Gure izatearen eta gertakizunen errealidadea eta irrealidadea enjuiziatzean, ezin ulertu, mugatua sentitzen naiz gauzak konprenditzeko, baina, zergatik iruditzen zaizu kaos bat senti daitekeela?

—Ba hor, izateaz erreflesionatzean, munduaz eta kosmosaz eta zure burua hain mugatua aurkitzea...

—Beharbada ni ez naiz ari erreflesionatzen bakarrik, praktikan jartzen dut kosmos honen partikula bat izatea. Oso garbi dakit partikula bat naizela, baina nere izatearekin nahi dudana egin dezakedan partikula bat naiz. Hartzen dut nere bizitza eskutatik eta hortik zehar eraman dezaket, gauza hauk eginez. Zerbait egiten dut nere bizitzan. Nere bizitza bitarteko bat da, instrumentu bat eta horrekin ez dakit zer mol-

deatzen dudan.

Angustia, hemengo erlazioetan

—Bizitzaren aurrean jarrera aktiboa duzu?

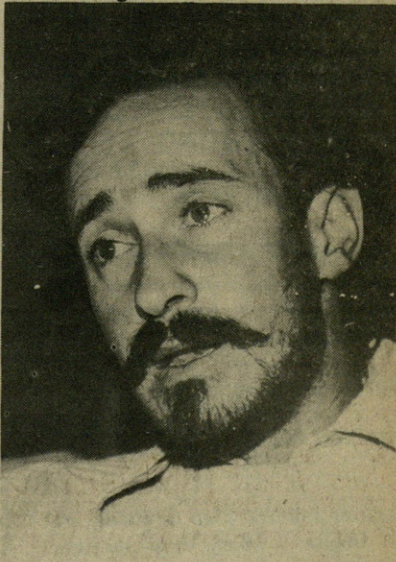
—Bai, uste dut baietz, eta badakit... —bueno, astakeria bat esatera nihoan; badakit non nagoen—. Bueno, gehixeago edo gutxiago ikusten dut zer egin dezakedan, ikusten dut zer falta zaidan eta kondizio hobeagoetan egon naitekeela jarrera kosmiko honi buruz.

Angustia, hemen sortzen zait, jendearekin erlazionatzen naizenean, eta batez ere oso erlazio estuetan. Desorientazioa hemen sortzen zait. Batzutan ez, lagundu egiten dizu, babestu egiten zaitu komunikazioak, baina beste batzuetan kaos pixka bat sortzen duzu, desorientazio pixka bat. Eta orduan beste sentimendu horretan errefujiatzen naiz, kosmizidadean. Batzuetan sentimendu hori etengabe izatea nahi nuke, sarritan ez baita. Badakit oraindik ez nagoela egon behar nukeen bezala.

—Baina zuk esaten duzun egoera hori paraisoa edo izango da, ez? Uste duzu badagoela hori lortu denik?

—Julio horrela dago. Nahikoa da bere liburuak irakurtzea hori ikusteko. Eta orain dagoen bezala, sentimendu horrekin bizi da etengabe. Horretarako oso diru gutxiarekin bizi behar zara, noski. Ez da ermitaño bat izatea ere, bizitzea da.

—Baina, horretara oso jende gutxi iritsi daiteke gaurko bizimoduaren, ez?

"Praktikan jartzen dut kosmos honen partikula bat izatea."

—Ezin daiteke hau guztia dela esan, zeren dena ~~er~~ beharko genuke, iraultza bat egin beharko litzateke, baina dena apurtzekoa. Ez dut hortaz ere hitzegiten, oso zaila baita, baina, gutxienez, hirietatik irten egin behar da. Bizitza hirietan beste era batekoa izan behar luke, hiriek urbanismo aldetik beste era batekoak izan beharko lukete; hiri hauetan ezin da sentimendu edo egoera hori ezagutu.

—Hortik zehar ezagutu dituzun herrietan ikusi duzu hori?

—Bai, beharbada jendeak ez daki baina praktikan jartzen du hori; lege kosmiko horien menpean egiten dituzte gauzak, ulertzen duzu?

—Eta zer dira horiek, herri primitiboak?

—Ez, Nepali buruz ezin da primitibo denik esan. Nepalek izugarritzko kultura du, eta izugarritzko erligioa, budismoa. Bizitzaren kalitatea Nepalen hemen baino askoz ere hobea da.

—Maila guztietan hobea?

—Hombre, ikusten badugu han ez dutela telebistarik, autorik, dutxa berorik, jaboirik, gasezko sukaldarik... bakar bakarrik ibili egiten dira, egurrez egiten dute sua, janariak oso uniformeak dira, gauzak sorbaldan karreatzen dira... baina, izan ere, beste gauza horik dira planetatik urruntzen gaituztenak; primitiboagoak izan behar genuke zentzu horretan, beharbada teknologikoegiak gara.

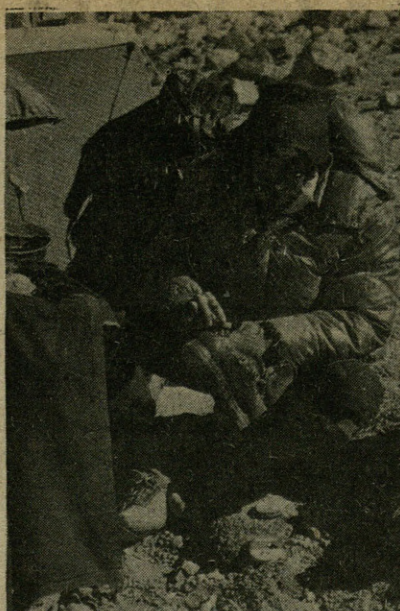
“EGIN NAHI NUKEEN GAUZA BAT ZERA DA, HAU DENA IKASTETXEETAN EMATEA, EZ MENDIARI BURUZKO HITZALDIAK BAKARRIK BAIZIK INGURUKO BESTE GUZTI HAU ERAKUTSI ETA JENDEA MENDIRA ATERA”.

Pentsa ezazu zibilizazioa beste bide batzutatik joango litzatekeela eta ez teknologiatik.

Poetak gobernatzeko balute...

—Beste zer bidetatik joan zitekeen ba?

—Artearen bidetik joan zitekeen, ez dakit... Begira, inkak asko jakitera iritsi ziren gauza batzutan, esate baterako astronomia ondo ezagutzen zuten eta ehungintzan oso onak

“Bizitza hirietan beste era bateko izan behar luke...”

ziren, beste bide batzutatik horrenbeste aurreratu ez zuten arren. Beste bide batzutatik aurreratu genezaken, puñeta.

—Baina gauza bat dago, ekonomia.

—Baina, bai, alde horretatik aurreratu badugu ekonomiarengatik da, noski, eta badaudelako pertsona batzuk dena zuzentzen dutenak eta horiei zer interesatzen zaie? Perlak, eh? Orduan munduak lege ekonomiko batzuekin funtzionatzen du, lehen balorea ekonomikoa delako, baina pentsa, poetak izango balira mundua zuzenduko luketeenak, orduan baloreak desberdinak izango lirateke eta mundua beste lege batzuek zuzenduko lukete. Ez dago batere arrazoirik lege ekonomikoak gure lehen balorea izateko.

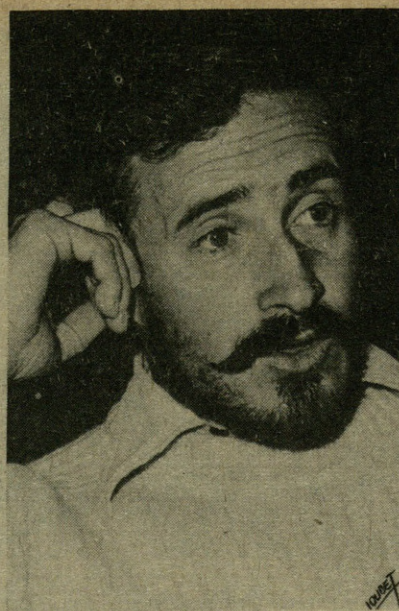
—Nola ezetz? Pertsonaren lehen beharra, loa kenduta, jatea izango da noski; hortik produzitu beharra sortzen da.

Bai, jan egin behar da eta horretarako produzitu, baina gero hori beste alde batetatik joan da eta ez da produzitzen jateko, interes ekonomiko batzu dauzkaten tipo batzu daudelako baizik. Orduan, lehenengo legea interes ekonomikoarena da.

Orain dela gutxi Barcelonako piso batean hitzegiten aritu ginen, han ikasten ari den hemengo jendearekin eta honetara iristen ginen, zer soluzio? Nik soluzio pertsonalean sinesten dut, gauza hauen aurrean aktitute pertsonalak hartzean.

—Baina hori beti minoritarioa izango da.

—Bai, baliteke. Baina soluzio bat da,

—Baina gauza fundamental bat dago, ekonomia.

pertsonala eta minoritarioa, baina gutxienez erreferentzia bezala, nik uste dut balio duela. Gutxienez bide bat erakusten du, ez da? Batzuek hauzotara joaten dira lanera, hauzotari lana egitetik aparte beste gauza asko dagoela erakustera; beste batzuek pistolak hartzen dituzte, badago hitzegitera dedikatzen denik... Soluzio asko dago, ez da? Ez dut esan nahi nerea denik bakarra.

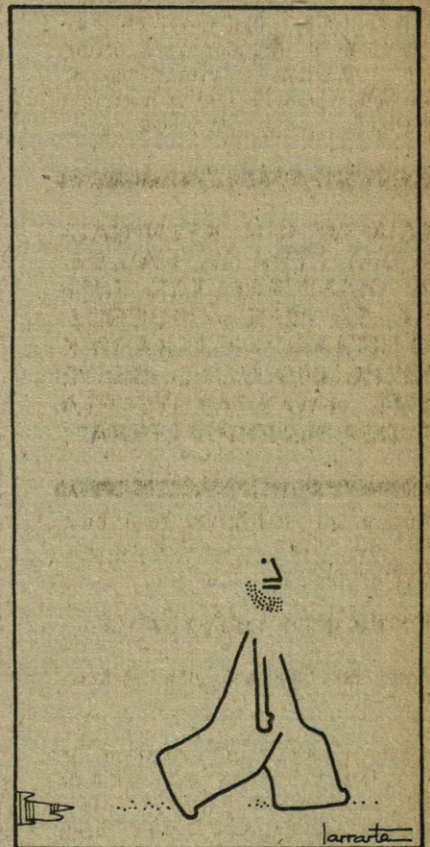
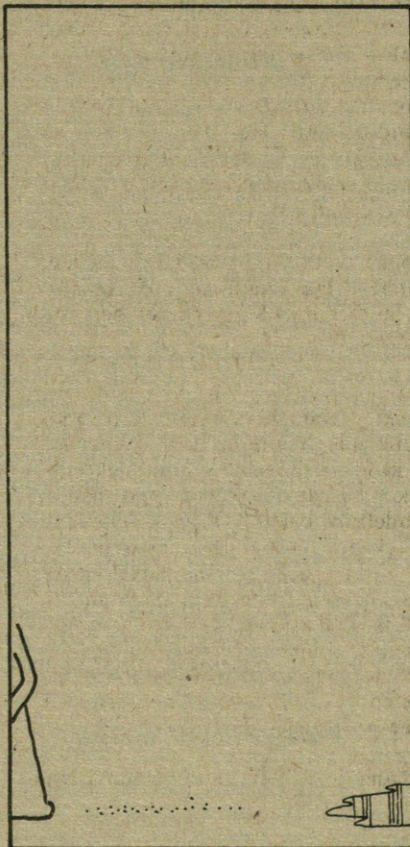
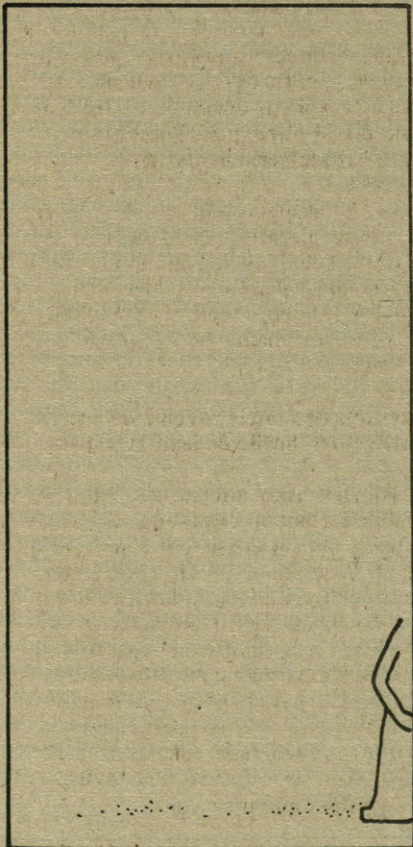
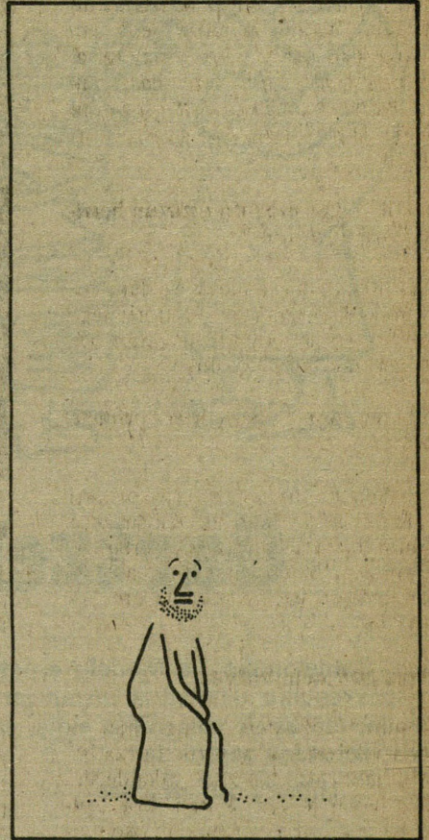
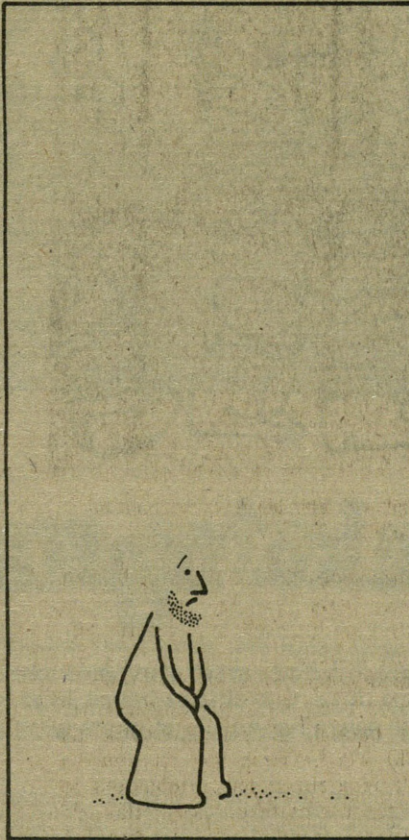
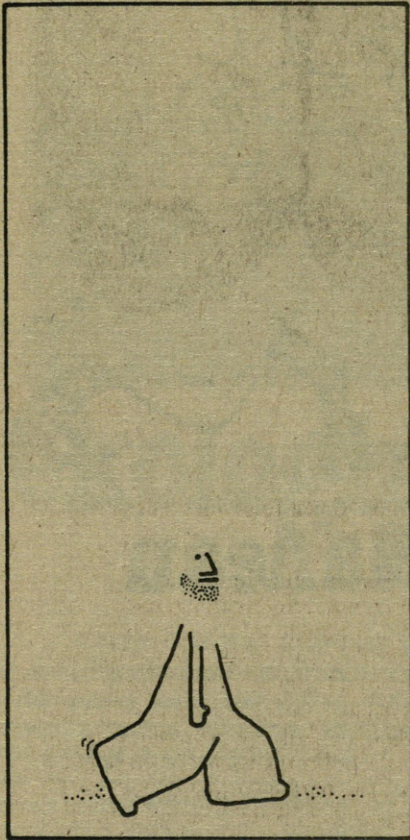
—Zuk baduzu esperientzia pilo bat bizitza “normala” —nolabait esateagatik egiten dugunok ez ditugunak. Ez al duzu guzti horri buruz liburu bat idazterik pentsatzen?

Bai, pentsatzen dut baietz, baina ez dut presarik. Zerbait idazten badut, behar dudanean egingo dut. Sortu egin behar zait. Lehen gehiago idazten nuen, oain okupatuago egoten naiz, baina beti hartzen dut notaren bat.

—Ez al zaizu interesatzen zure esperientzia guzti horik jendeari zabaltzea?

Bai, bai, asko interesatzen zait, hitzaldiak ematen ditut eta asko gusztatzen eta interesatzen zait gauza hau kontatzea. Beste gauza bat gaur egun egiten ez dudana, ezin dudalako, baina egin nahi nukeena, zera, hau dena ikastetxeetan ikastetxe edo ikastola, nahi duzuna, egunen batean bat ala beste izan beharko dute, ez da? ematea. Ez mendiari buruzko hitzaldiak bakarrik, baizik inguruko beste guzti hau erakutsi eta jendea atera mendira.

ELIXABETE GARMENDIA

Gartzelako mafia lanean

Barcelonako La Modelo espetxean hil berri diren hiru presoek, espetxeetako ustelkeria bistan jartzen dute. Gertakizun hauen inguruan, eta ez da aurreneko aldia, ez da gauza haundirik jakin eta gehiena izkutuan geratu da.

Hilketa oso arraroak

Hogeita lau ordu barru hiru preso hil ziren. Bat lepotik zintzilik agertu zen, beste biei ez zitzaien indarkeriaren aztarnarik inondik ere ikusten. Azken bi hauek besoetan zulatu batzu besterik ez zituzten. Puntadun zerbaitekin zulatuta izan balira bezala. Honela zioen komunikatu ofizialak behintzat.

Gertakizun hauk agertu ziren bezala, bata bere burua urkatu zuela eta beste biak droga gehiegi injektatu zutela zirudien. Iturri ofizialek drogarik ez zela, esan eta berresan zuten, baina espetxe eta espetxeratu inguruko jendartean dudamudarik ez zegoen.

Gertakizunen lehen interpretazio hau, nahiz eta erakunde ofizialen gutokoa izan, piskana piskana ahazten joan da. Hogeita lau ordu barru batek bere burua hil eta beste biek drogaz bizia kentzea nahiko kasualitatea izan da. Gehiegikoa behar bada.

Bestetik, droga bidez hil zirenei ez zien hango medikuek kasu haundirik egin. Hildako baten abokatuek arrazoin horrengatik denuntzia bat sartu du. Denuntzia horretan zera agertzen da: horietako bat gaueko 4etan ia hiltzorian zegoen eta goizeko 3rak arte ez zen inor azaldu. Ordu horretan funtzionarioak agertu ziren eta eritegira

eraman preso hura. Eritegian goizeko seirak alderarte medikuak ikusi gabe egon zen eta medikua iritxi zenean ia erremediorik ez zuen.

Zurumurru ugari

Inork, ez La Modeloko zuzendaritzak eta ez Espetxeetako Zuzendaritza Orokorrak ez dute txintik ere esan. Barcelona osoan era guztietako zurumurruak hedatu dira. Zurumurru guzti hauetatik egia izan daitekeen bakarra ondoko hau litzateke: Droga alkoola banatzen jarduten diren bi talderen arteko sarraskia. Beraz, azken eritzi honen arabera ez da inongo urkakiorik gertatu. Lepotik zintzilik agertu zenak, aurrez egurra galanki jasota omen zegoen. Beste kasu bietan zerbait injektatu zitetela dirudi, baina droga izan ordez "salfuman" edo antzeko zerbait sartu ote zien, esan dute iturri fidagarriek. Hiltzorian zeudenei kasu egiten tardatu zen hainbeste denbora kontutan hartuz zera esan daiteke: Hor izkutuko zerbait badagoela eta beste jende bat ere gertakizun horietan tartetan ibili dela.

Espetxeetako "mafiak"

Droga trafikoa, alkoola, harma batzu eta gazteen prostituzioa egune-

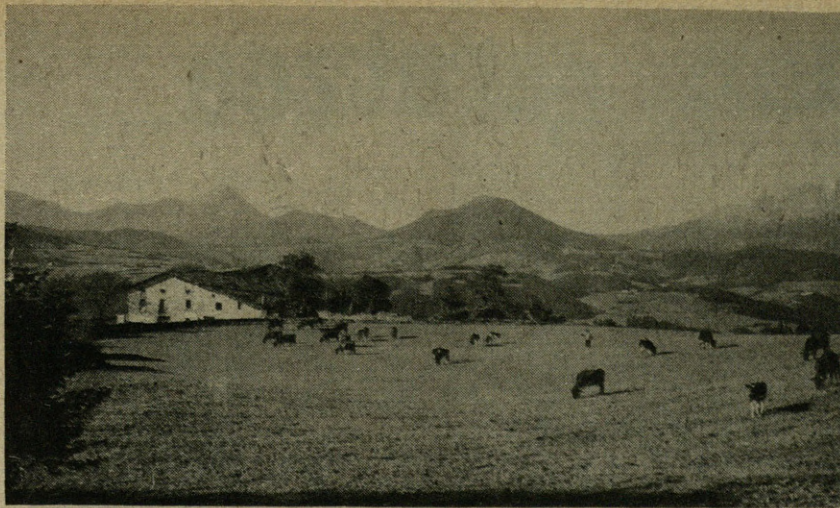
ro La Modelo espetxean gertatzen diren gauzak dira. Preso batzuen artean dituzte muntaturik sare edo "mafia" horik. Gehienetan funtzionarioen konfiantza osokoak eta askotan funtzionario hauetako batzu ere tartean direla. Dirudienez, ultra jendeak beren negoziatarako hartu du espetxe hori.

Azken aipamen hau, La Modelotik pasa diren zuzendari guztiek zekiten. Are gehiago, Espetxeetako Zuzendaritza Orokorrak, orain arteko guztiek, zekiten. Espetxeetan benetan agintzen dutenak "mafia" horik dira.

García Valdés jaunak ongi zekien "mafia" horren kontra joan beharko zuela, bere Espetxeetako Erreforma aurrera atera nahi bazuen. Mafia horrek boikoteatuko ziola ongi asko zekien. Baina, García Valdés jaunaren asmatan ez zen Erreformarik sartzen, COPEL desegitea baizik. Argi ikusten baitzuen COPEL espetxe guztitan indarra hartzen ari zela. Eta azkenik lortu zuen nahi zuena. COPEL deseginik erreforma beharrik ez zegoen.

García Valdés-ek badaki espetxeetan "mafia" horik agintzen dutela. Badaki motinak egiteko kapaz direla eta edozein espetxetako zuzendariak ankaz gora botatzeko ahalmena dutela. Beraz, "mafia" hauen kontra doan edozein zuzendari bota dezakete. Francoren garaian agintzen zuen "mafia" berbera da, eta La Modelo espetxean batipat oraindik Francok bizi-rik dirau.

A. PESTAÑA

ekologia eragotzia

Azken urteotan korrante guztitako politikoei, eta kalse nagusiei, bizigiroaren defentsa proklamatu dute, eta hartaz baliatu bere kanpaina politikoetarako. Azken hautaldietan onartua izan den Konstituzioa, edo legez inposatua Euskal Herriaren kasuan, esandako jarreraren lerratzen da ere.

Letearen muina

Nola zertuko diren artikulua aztertu baino lehen Konstituzioaren aintzinsolasean zera esaten digute: "Kultura eta ekonomia bultzatu denek bizitza duin kalitatezko bat asegura dezaten", eta artikuluek barna bitan azaltzen dute bizitza kalitatearen kontzetua. 43. artikulua hauxe dio:

"Osasun babesaren eskubidea aitortzen da".

"Botere publikoei dagokie osasun publikoa antola eta babestea beharrezkoak diren zerbitzu eta prestamenen neurri aurretikakoen bitartez. Honetarako legeak ezarriko ditu guztien eskubide eta betebeharrak".

Legeria honek energia nuklearraren erabilkera planteiatzen digu xuxen, halegia, ur eta hibiak, haize eta bizigiro guztiaren kutsadura delako energiaren bidez. Irradiaktibitateak dakarren itsas eta hibiaren kontaminazio eta degradatze ekolojikoak, landare eta animalien bidez gizonarengan pasatzen dena. Bizigiroak (ke industrialak, bizikera bera kafe, ardo eta beste ernagarriez osatua...) laguntzen duelarik, azken urteotako kantzer, leutzemia, zirrosis gaitzen eta itxuragabetze genetikoaren aragotzea testigu klar dukegu honetan. Ondorio horiez kanpo, zera da, funtzionamendu normal baten ondorioez

kanpo, akats teknikoak, leherpenak, gerrak, ihesaldiak erreaktoretan... suertatzen direnean zer pentsatu badugu.

Pertsona bati begira eta orobat bizidunei buruzko gaitzez kanpo, ingurari buruzko ondoriozarrak ditugu ere. Likido eta gaz hondakinak atmosferan eta uretan zabalitzen dira: hondarkin sendoak, plutonioa kasu batez, ontzitan eta Ozeanotan itsaspetuak, izugarritzko iraupena askozaz ttipiagoa da. Arriskua, guretzat eta gure ondoren datozenentzat, begibis-takoa da.

Ingurugiroa eta bizitze maila

Irradiaktibitateari begira dena posibleztatzen badu delako legeak, deus ez du egiten energia nuklearraren kontra eta beste mailatan ere berdintsu gertatzen da. 45. artikulua "Ingurugiroa eta bizitze-maila" darama izenaz. Honela dio:

"Guztiak dute eskubidea pertsonaren hazkunderako egokitzeko ingurune batez gozatzeko, eta hark iraun dezan betebeharra ere.

"Botere publikoek, berezko baliabide guztien erabilte errazionala zaindualde dute, bizi kalitatea hobetu eta babesteko eta ingurunea berriztatu eta defendatu, behar beharrezkoa den elkartasun kolektiboan oinarrituz.

"Goiko apartatuan erabaki dena, legeak ezartzen dituen mugetan, zigor penalak ezarriko zaizkie edo, dagokienean, administratiboak, eta era berean, sortutako kalteen berriztatze betebeharra".

Legeria horren funtsa ez dator bat, oraingo Estatuak eta gobernuak desarrolatzen eta azkartzen dituen baloreekin. Politika desarrolista hiru puntutan oinarritzen baita, baliakizunaren esplotatze irrazionalen, produkto errentagarrien sortzean eta kontsumismoan.

Baliakizunaren esplotatzeaz, aski ezaguna dugu, geu, euskaldunok, esplotatzaile baikara ere, hirugarren munduko lehengaien erabilkera eta abusatzea eta hortik eta errejio gabetuek sortzen dute lan-indar merkeaz hortikbaliatzea (Galiziako energia hidroelektrikoa, eta lanik-ezaz bertako emigranteak, nafar potasak INIren bidez ebatsiak, eta Erriberatik Bilboaldera heldu den emigrazioa kasu pare bat aipatzeko).

Produktu errentagarrien sortzea, helburu eta asmo nagusiz hartuta, ekosistemak eta oreka ekolojiko lehortzearen kontura egiten da, koste sozialak ez direla kontutan sikolojikoaren kontrolaren bidez beharrezko artifizialak sortzen ditu, desekilibrioak haunditu eta bizitze mailaren degradazioa erakarri, bai hiri haunditako hauzategi gehienetan fabrika eta etxe-bizitzak elkarren ondoan direla, eta baita ere laborari eskualdetan hirietako zerbitzuez (osasuna, edukazio eta kulturalak) gabetuak.

Hobeago bizitzeko

Iraultzak, eta legeak ere, diote, hobeago bizitzeko egiten dira. Bizi kalitatea hobetu eta babesteko eta ingurunea, berrizta eta defendatzeko egin bide dute Botere Publikoek legeria hau; geuk, denok bulkatu ahal dugu hortarako. Duda-mudatan da, ostera, noraino ote dentz aldateta.

Besteren artean, lege berak baitu, praktikarekiko kontradizio gorria. Hala dioenean, zenbait kasutan, zigor penalak ezarriko direla, lege-mugak hausten badira. Zigorrek, guttitan aplikatuak ere, zutik irauten dute, baina fabrikak multak ordaintzea nahiago dituzte, sistema antikonaminanteak jartzea baino; ez da salbabidea, beraz. Ingurugiroa babestea bestetik, ezin da konpondu oraingo teknologia, "Teknologia gogorra" deitzen dena, beste herrien eta bertako andere-gizonen esplotazioan oinarritua, baliakizun guztiak xahutu artean, delako teknologia erabiltzen badugu. Beste bideak badira ere, nonbait, hurrengo batetan arituko gara haietaz.

SANGA

segituan geratzea

1.979. urteko Maiatzean Lemoizko Nuklearrean errektore bat lanean jarriko dutenaren zurrumurruak geroz eta indartsuagoak dira. Euskal Kostalde Ez Nuklearraren Aldeko Batzordeak, Mungiako Udaletxeak eginitako promesa batetan, hau da, zentrallea martxan jartzeko baime-na ez duela emango, konfidantza du.

Bainan Iberduerok aurrera eraman dituen ilegaltasun administratiboak kontuan izanik, Mungiako Udaletxeaz fidatzea gehiegi da. Iberduerren politika honek, Batzordeak zeraman lan administratiboa alde batera utzi eta judizialera pasarazi ditu. Neurri honetan eta orain arte bezala, legalitateak uzten dizkien zulo guztietan sartuz, hauzitar jo dute; orain dagoen Obra Publikoetako Ministroari denuntzia bat sartu diote, lehenagokoari ere sartu zioten eta ez zuten erantzunik jaso eta oraingotik ere ez.

Baita ere, Bermeoko Udaletxean, itxasoko gauzetaz arduratzen baita, errekturso bat aurkeztu dute kasik kontsumatua dagoen zentrallea hozteko itsasoko ur hartzearen aurka-ko errektursoa.

Vienako Energiaren Batzorde Internazionala, maila honetan fama handikoa eta azterketa mailan nazio askok beregana jo dutena, hau ere Lemoizko Zentralaren aurka agertu da. Bainan gertakizun honek Gobernu zentrala ez du kezkatu.

Maila guztietan, egiten dira ekintzak

Eusko Kontseilu Nagusiak, gai honetarako hautatu zuen batzordea desagertu dela dirudi, Ajuriagerraren heriotzaren ondoren. Hau komisioko presidentea zen eta Juan Maria Bandresen dimisioaren ondoren—honen postura, minoritarioa izan arren ez baitzioten utzi agertzen—gaur egun ez du ezertxo ere egiten. Gainera, Batzordeak dioenez, Eusko Kontseilu Nagusiari eman zion informea galdu egin omen du. Dena dela, "Eusko Kontseilu Nagusiarekin harremanetan jarraitzen gara; badakigu ez duela ezertarako balio, bainan ez deza-tela esan hertsialdi eta manifestaldiak bakarrik egiten ditugula erakunde erre-

Lemoizko zentralearen aurka izugarrizko mobilizazioak egin izan dira...

... baina gaur egun kaleko borroka nahiko geratua dago.

presentatiboak alde batera utzirik" esan zigun Euskal Kostalde Ez Nuklearraren aldeko Batzordeko partaide ezagun batek.

Gaur egun, Batzordearen lana, Egin egunkarian ateratako lanei administratitza publikoa eta Iberdueroren erantzunak jasotzea da, erantzuten badute behintzat. Beste lanbide bat

Euskadin zehar ematen ari den zenbait hitzaldi da. Hauen bidez lortzen ari direna gauza garrantzitsua da; geroz eta jende gehiagok ez bakarrik zentrallea eraikitzea arbuiatzea, arazoa bere saktasunean ulertzen hastea ere bai.

Dena dela egiten ari diren lanak ez dira hau bakarrik; Administratitza eta Iberduerori "plan de desobediencia"

cia civil" delako bat prestatzen ari dira; horrela ikusiko dute zein den Herriaren jarrera Lemoizko zentralaren aurrean.

Plan batzu aurrera doaz

Plan honek oraingoz juridiko oztupoak baldin baditu ere, epe laburrera konponduko direla espero dute, eta aurrera eraman ahal izango dela. Kanpaina honen muina hau izango litzateke. Iberdueroren erreziboak ez ordaintzea edo bakarrik zati bat edo bankuetan ordainketetarako daukaten kontua kentzea; honekin denarekin Iberduerori arazo burokratiko asko planteiatuko litzaioke monopoli-oaren martxa geratuz.

Dena dela, batzorde bakoitzak egoki iruditzen zaion ekintza guztiak aurrera eraman ditzake, mural jartzeak, hitzaldiak, hertsialdiak, manifestaldiak etab... Gaur, batzorde hauekako batzu kanpaina gogor bat aurrera eramateko asmoan dabilta. Ongi irtengo balitz Iberdueroren montajea hankaz gora botako lukete. Ordu batetan ehundaka milaka pertsonak argiak piztu eta itzal ditzala; honek Iberduerorentzat arazo tekniko handiak sortu litzateke eta Lemoizko zentralaren aurka herriaren agerpen argi bat suposatuko luke.

Batzordea izugarrizko lana egiten ari dela esan beharra dago. Jose Ramón Rekalde Eusko Kontseilu Nagusiko giza eskubidetako saileko zuzendariak juridiko mailan dihardu eta J. Allendek tekniko bezala; lan honetan bakarrik ari dira eta beren lanetarako ez zaie denborarik geratzen. "Goizez Iruñean egon behar izaten dugu eta arratsaldean Mungian; nuklearraren aurkako batzordeetatik herri honetakoa ari da lanik gehiena egiten; egiten dituzten bileretara alderdi politiko eta sindikatu guztiak, PSOE,

Batzorde bakoitzak iruditzen zaion ekintza guztiak eraman ditzake aurrera.

Hitzaldien helburua: jendeak zentralea arbuizatzea bakarrik ez, arazoa bere sakontasunean hartzea baizik.

ez ezik, joaten dira, arrantzo eta ehizatarien elkarteak ere bai "esan zigun Juan Maria Eskubik, zentralaren aurkako burrukalarari honek.

Austrian gertatuak pentsarazi behar liguke

Ematen diren hitzaldietan, denetan, gai bat agertzen da: Sabesoko egoera; pasadizio bezala bada ere etsenplu ikaragarri bat da 3 bat kilo dioxina gasaren eskapearen ondoren eta ondorioak ikusirik Italiako Gobernuak 7 edo 8 egunetara, gertatuaren berri eman zuen. Normalki, horrelako kasutan, gertakizunak jende guztiak ikusi ez baditu, Gobernuak ixilik geratzen dira. Arrazoiak sinplea da; zerbait esanez gero jendearen artean sartuko litzatekeen beldurraren ondorioek gatu asko erakarriko litzukete. Honek bi gauza adierazten ditu: bata gaitza zabaldua dagoenean hitzegitea nahiago dutela, ondorioek belaualdi oso bat iraun dezaketelarik, eta bestea kontuan izan behar dela gasa ez dela ikusten, aparato batzuren bidez bakarrik neurtu daitekeela, eta hau herri-tarrek ezin dute erosi.

Austriako Gobernu Sozialistari gertatuak batzordea alaitu egin du. Erreferendum bat egin ondoren, 1.500 megabatioko zentrale bat gelditu behar izan du. 75. 000 milioiko gastuak eginak zeuzkatelarik. Euskadi eta Lemoizko kasua desberdina da, inbertsioak handiagoak dira eta 8.692 megabatio biztanle askoz gutxiagorentzat.

Langabezi beldurra...

Beste atal bat, kontratatuko langi-

leek osatzen dute; datorren udaberrian 4.500 langile lanik gabe gera daitezke. Langile hauek, beraiek dioten bezala "lehenengoak irtetzen eta azkenak sartzen" izan dira 1975etik gaur arte Euskal Herriak bizi izan dituen burrukaldietan: Txiki eta Otaegiren epaiketak, berrogei detenitu eta 14 Basauriko espetxean; Zabalarren hiltzearen aurrean, aste bete geiago greban jarraitu ziren despedituen berartzearen alde koordinadorearen deia berru gainetik; Amnistiaaren aldeko burrukak; 76aren bukaeran guardia zibilekin -Hidalgo buru zelarik- enfrontamentu gogor bat eduki zuten hauen zentralaren sar ez zitezen; CAE eta Cerberusetik bota zituzten langileen berhartzearen aldeko entzierroak. Langile hauen burruka-zaletasuna asko moteldua dago gaur. Langile guztiak ukatu egin dira "Zuzendaritzako txakurrak" esposa, porra eta 45 kalibreko pistola batekin doazenak enpresaren barruan egotera. Gaur eta UGT eta CSUTek bultzaturik, kontratatuko turno bat negoziaketan alde agertu da, bestea ezezkotan jarraitzen bada ere. "Udaberritik aurrera langile kaleratze asko espero da arlo honetan eta langileak beldurtzen ari dira" esan zigun Julio Montese, enpresa komiteko partaide prestigiosoa.

Hau da orokorki gaurko egoera; Zentralea martxanez jartzea herriak eta bere mobilizapenak bakarrik lor dezakete eta hau gaurko zaila ikusten da.

Batzordeko partaideek, nuklearren aurkako batzordeetan eratzeak beren ekintzetan parte hartzeko eta epe laburrera egingo dituzten deien aurrean azti egoteko herriari dei bat egiten diote.

NORTAZ FIDA?

Espainiako konstituzioa onartzen genuen ala ez galdetu ziguten hego euskaldunoi, joan zen abenduaren seian.

Aurreko hileetan behin eta berriz esan ziguten abenduaren seian erabaki behar genuena gauza oso inportantea zela. Eta izan ere bazen, Hego Euskadiren etorkizuna zegoelako jokoan. Hainbat diru gastatu zen Konstituzio Espainolaren Erreferenduma Euskadin aurrera ateratzeko.

Hego Euskadiko hirugarren parteak onhartu egin zuen Konstituzio Espainola; baina Hego Euskadi erdiak baino gehiagok ez zuen onartu.

Hego Euskadiko maioriak, bada, errefusatu egin zuen Konstituzio Espainola. Beraz, Hego Euskadik ez dio bere onespenerik eman Espainiako Konstituzioari. Gehiago oraino, bere errefus argia eman dio.

Hala ere, inork ez dio kasurik egiten Hego Euskadiko Herriari. Hego Euskal Herriak esan duena inork ez du entzuten edo ez du entzun nahi.

Espainiako gobernuak ez dio kasurik egiten gure herriari eta kasurik ez egiteko arrazoi-tzat jartzen du Estatu Espainolak onartu egin duela konstituzioa. Eta Estatu Espainolak bere onespenera eman diolako, Hego Euskadik ere onartu duela.

Baina, okerrago dena, Euskadiko Parlamentarien Asanbladak ere ez dio jaramonik egiten bere herriari. Hego Euskadik Konstituzio Espainolari bere errefusa emanda ere, Hego Euskadiko Parlamentarien Asanbladak erabaki eta errefusatu duen konstituzioa-

ren pean egingo duela Autonomi Estatutua. (Ez ote da sortuko beste munstroren bat: Autotutuaren "esta" momia, adibidez?).

Ezer berririk jazo ez balitz legeaz jokatu du Hego Euskadiko Parlamentarien Asanbladak Euskadik serio hitz egin eta hurrengo egunetik.

Estatutuaren teiltua ezin dela egon inola ere Konstituzio espainolaren teiltuaren gainetik ari dira esaten Hego Euskadiko Parlamentariak. Itxura batetan ez dira enteratu ere egin oraino erreferendumaren erresultatuez. PSOE, adibidez, esaten ari da oraindik bera dela Hego Euskadin alderdi maiortaria. Antza dagoenez, ez daki ehuneko 35 baino ez direla izan Konstituzio Espainola baietz dutenak. Eta berarekin batera beste hainbat alderdik defendatu duela Konstituzioari baietza ematea.

Baina ez dira sozialista estatutak bakarrik. Alderdi abertzaleak ere bide berdietatik abiatu dira. Parlamentari abertzaleentzat ere Konstituzio Espainolaren teiltua da Estatutoaren go- renengo muga. Eta, funtsean, arrazoi berdina jartzen dute: Euskadi independente izatea nahi dugu guk; baina Madrile eta bere indar faktikoak hor daude. Horren aurrean ez dugu beste erremediorik beren esanetara burua makurtzea baizik. Laburrean hauxe esaten dute hala Bandresek eta Monrealek nola Arzalusek eta bere kideek.

JULEN KALZADA

Aise: Fácilmente
Aitzakia: Excusa
Akuila(tu): Estimular(-ado)
Albain: Hilván
Aldapa: Rampa
Andana: Serie
Ankerkeria: Crueldad
Antzeman: Darse cuenta
Apur: Un poco
Areago(tu): Agravar(-ado)
Ataka: Portezuela
Aupada: Reto
Ausart: Audaz
Azti: Adivino
Berutsu: Prudente
Egos(i): Cocer(-ido)
Egotz(i): Expulsar(-ado)
Erauntsi: Tormenta
Eztarri: Garganta
Gaitzets(i): Desaprobar(-ado)
Gatazka: Disputa
Harresi: Muralla
Haustura: Fractura
Iguripen: Expectación
Igurtz(i): Frotar(-ado)
Istilu: Disturbio
Jite: Carácter
Kainabera: Caña
Kasa(tu): Expulsar(-ado)
Kirten: Girten, Estúpido
Kopeta: Frente
Landa: Campo
Lehengai: Materia prima
Liskar: Pelea
Lizunkeria: Lujuria
Luma(tu): Desplumar(-ado)
Mamu: Fantasma
Mataza: Madeja
Mia(tu): Registrar(-ado)
Munta: Importancia
Nagus: Superior
Neke: Cansancio
Odolki: Morcilla
Oroipen: Recuerdo
Osten(du): Esconderse(-ido)
Otarre: Canasta
Printz: Astilla
Puz(tu): Hincharse(-ado)
Sehaska: Cuna
Soil(du): Pelar(-ado)
Sorbalda: Espalda
Tripazale: Glotón
Txantxetan: En bromas
Urka(tu): Ahorcar(-ado)
Urra(tu): Rasgar(-ado)
Ustekabe: Casualidad
Uzkur: Tímido
Xamur: Samur, Suave
Zalata: Emboscada
Zinegotzi: Concejal
Zital: Perverso

EGINen tirabirak

Harriduraz eta goibel, DEIA eta beste egunakrien bidez jakin ahal izan dugu PUNTO Y HORA eta EGINen azken orduko tirabirak.

Krisisaldi etengabea

Duela hiru urte garai berriei erantzun nahian hiru kazeta, hiru asteakari, sortzen ziren Euskal Herrian. PUNTO Y HORA DE EUSKAL HERRIA lehendabizikoa eta geroxeago GARAIA eta BERRIAK. Handik labur BERRIAK 28 zenbaki arte xoilik, kasu batez, GARAIA eta BERRIAK ostendu egin ziren; kazetarien ezaz, ikusmoldearen hertsiaz, administrazio okerrak eta oztupo ekonomikoak... elkartu ziren biak lurperatzeko. PUNTO Y HORAK aurrera jo zuen. Euskarazko kazetaritza ere aldatu zen ANAITASUNA, ZERUKO ARGIA eta GOIZ ARGIA, itxuraz, moldez, forma-toa eraberritu zuten. GOIZ ARGIA elebiduna bihurtu zen, bere joera integrista indartuz.

Ustekabean, egunkari berri bat egiteko gai ez ginelakoan bi sortu ziren. DEIA, Ekaineko hauteskundeak baino aste bat lehenago eta EGIN luzamendu askoren zehar lau hilabete berantago. Horiek behar zituzten tresneria eta kazetariengatik, kondizionatzen zuten euskal prentsaren geroa. PUNTO Y HORARI hiru kazetari joan zitzaion EGIN aldera; euskarazko prentsan, ZERUKO ARGIAN partikularzki nabarmendu zen egunkari berrien agertzea: egunkari horien DEIAN batez ere artikuluxkak eta berriak Amatiñok, Estepan Alzamiz-Etxebarriak, Mikel Atxagak eta beste lankideek bete behar zituztelako orain.

Kazeta baten ezineza

Gertakazi horren harian, jende andana tresnatzen zelarik, egunkarietan, idazkera eta espazio diferentek behar zituzten euskarazko kazetek eta PUNTO Y HORAK. Besteren artean lehengo berri asko DEIA eta EGINen agertzen zelako, eta ondorioz beste egunkariak hola akuilatuak publikatzen baitzituzten ere.

PUNTO Y HORAK problema teknikoez kanpo (begira Zeruko Argia 786.), Iruinean zentralizatua eta kolaboratzaileen (Jimeno Jurio, Lezaun, Bueno Asin) lanetan oinarritua zegoen eta dago. Sinadura aldetik berriz lehengo firma askok EGIN eta DEIAN

Mirentxu Purroy, EGINeko fundatzaile-en juntak nahi duen zuzendaria.

agertzea maiteago izan dute.

Erantzun berririk ez eta ezineza horretan, delako kazeta jatorasunaz aparte, prentsak publizitatea behar baitu eta saldua izatea ere, produktu salgai bezala degradatzen hasten da. Azken urtea prozesu horren historia da. EGIN agertu eta handik bi astera, sail berriak jartzen dira, geroxeago, Marió Gaviria eta holako beste firmak agertzen dira, denboralditxo batez. Salmenten beherapena aurrera doa hainere.

Entrepresari ala langile?

Aurtengo maiatzean, PUNTO Y HORAKo langileek, Mirentxu Purroy, Jorge Mogilnicki eta Pilar Bastida salbu, Equipo Informativo S.A. delakoaren karta baten bidez despedituak daudela enteratzen dira. Hilabete horretan hemeretzigarrenean prentsaurreko batetan langileek plantila erregulatze agiriaren berri ematen dute. Langileen sorbaldatareko ezizketak ditzkietela entrepresaren zorrak esaten dute. Haien uste dute, berriz, ardura eta errua direktora eta gerentziarena dela. Arazoak 25. ean judizioa ospatzen da. Horretan Berrueto entrepresaren abokatuak (Pedro Larunberen bulegokoa, EGINeko fundatzailea azken hau) zera esaten du: PUNTO Y HORA behera doala langile despedituek egindako prentsaurrekoaren ondorioz, hartan

emandako propaganda txarraz. Fermin Arraizak, despedituen abokatuak zera dio: langileek beren lanpostua defendatu besterik ez dutela egin eta bestetik Delegación del Trabajo delakoan, plantila erregulatze agiria egin eta handik sei egunetara informatu ziela entrepresak langileei.

Pasadizo gorriak, noski, teoriak behinik behin, Sociedad de Redacción den kazeta batetarako, bainan arruntak bihurtzekoentzako entrepresak bide horretan jarraituz gero. Eta zoritxarrez hala dirudi. Hauzi horren epaileak argi baitio langileek arrazoina dutela eta entrepresak beronartu behar diela. Equipo Informativo —non eta lege aurrean Anjel Sanchez de la Fuente, Ignacio Iriarte eta Mirentxu Purroy entzule diren delako entrepresak, epai horren kontrako errekurtsorik jarri gabe, pagu suspentsioaren agiri esku-bidea presentatu zuen, lehenbiziko Instanziako Juzgatuan. Azken zenbakia, bestetik, paper berriz, EGINeko tailerretan egin da.

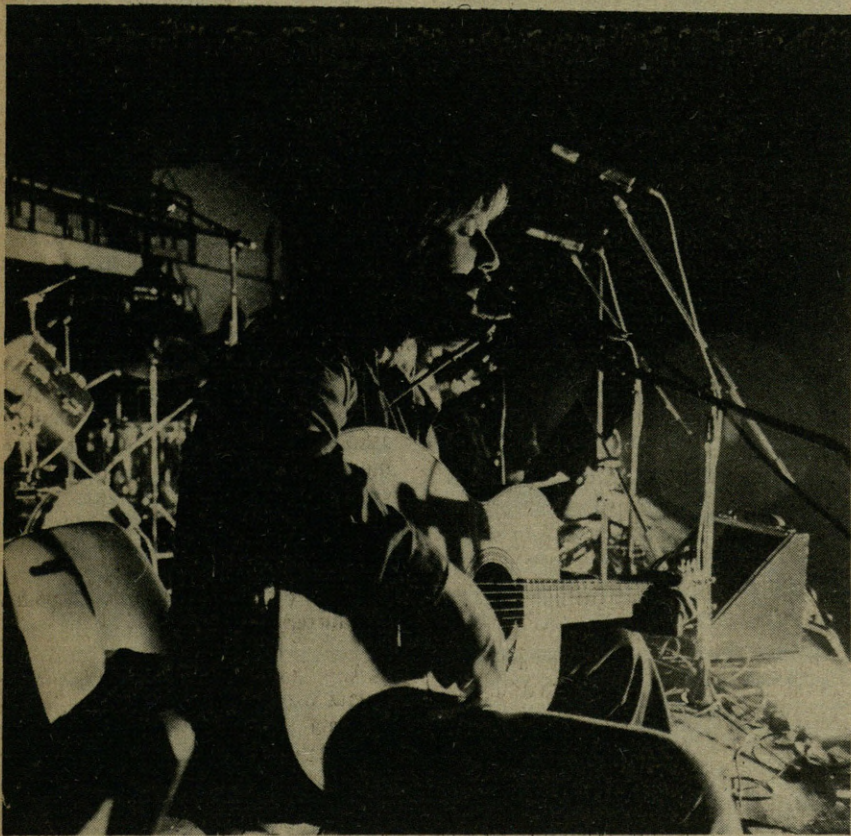
Historia triste bat

EGIN, ezkerreko egunkari baten proiektua: kili-kolo dago. Lehendik ere ezagunak ziren fundatzaile eta langileen artean izandako tentsioaldiak; esate baterako Konstituzioaren kanpainen Baietzaren aldeko propaganda onartzeko ukatzea fundatzaileen alde-tik, langileek, kazetariak eta tailerretakoek, beste era batetan pentsatzen bazuten ere. Beste etsenplu bat aipatzeko: Mondragoeko hilketen ondoren izandako Gipuzkoako prentsa-rekiko solidaritateaz EGIN kaleratu gabe geratu zen. Egun hori ez zieten pagatu fundatzaileek langileei. Giro horretan egosi da Mirentxu Purroy Direktzio berrirako fundatzaileen proposamena. Giro horretan langileek PUNTO Y HORAKo esperientzia zitala eta Mirentxu Purroyren inkapazitatearen aitzakiz ez dute direktora berri hori onartu.

Fundatzaileek jo eta ke irauten dute bere jarrerari esanaz langileek ez dutela horretarako inongo eskubiderik eta haiek direla EGIN egitea posibleztatu duen diruen ordezkari. Honela gaude EGIN ateratzen ez den egun bakoitzean milioi t' erdi kasik galduko duela. Honela ere fundatzaileek beren jarrerari irauten dute eta euskal ezkerreko egunkari baten asmoa hiltzer agertzen zaigula.

MIGEL OTERMIN

Txomin Artola:

aurkitu nituen eta batera Pete Seeger, Joan Baez, Peter Paul and Mary eta beste batzuenak, halaxe ikasi nuen kitarra. Halako batetan, hamazortzi urte nuela, "Ez dok amairu" taldea etorri zen Iruna. Jaialdi hark garrantzi handia izan zuen niretzat. Joxan Arze-ren txalaparta eta poemak entzuteak harritu eta hunkitu ninduen batipat. Ordutxerantz sentitu nuen biziki kantari berri haien kantak ezagutzeko eta euskal musikaren barnean murgiltzeko beharra.

Ondoren eta soldaduskara joan aurretik Ingalaterrara joan nintzen eta han Simon and Garfunkel bikotearen diskak erosi eta ikasi nituen. Baina han beste gauza bat gertatu zitzaidan, benetan garrantzitsua, hain zuzen musika herrikoiekin izan nuen harremana. Hemen betiko "Folk-singer"-ak entzuten ziren eta han berriz bazegoen zenbait kantari ezezagun eta oso ona. Ingalaterratik etorri eta soldaduskara joan arte lau hilabete igaro ziren. Bitarte horretan Joxe Mari Zabala ezagutu nuen eta biok maiz elkartzen ginen kantatzeko. Behin Mikel Laboa Iruna etorri zen kantatzera. Hara abiatu ginen Joxe Mari eta ni, Mikelekin inprobisatu genuen pixka bat, baija gero guk eman saio ttiki bat. Hau izan zen nire lehen agerpena jende aurrean.

"Xoxoa" diskaetxe berriak hiru diska kaleratu ditu orain arte. Durangoko Liburu eta Diska Azokan hain zuzen, "Itoiz" eta "Errobi" taldeen diskak aurkeztu ziren. Ordurako itxoitzen zen Txomin Artolaren diska berria, baina egun hauetan plazaratuko da azkenik. Berri hau dela eta Txominekin egon gara luzaro hitzegiten. Gure elkarrizketan ez dugu bakarrik diska aipatu, beste zenbait gauzetaz ere hitzegi dugu eta nolabait ere esan genezake Txominen bide artistikoa ezagutzeko aukera izan dugula. Hona hemen elkarrizketaren laburpena.

-Z.A. Noiz eta zergatik hasi zinen kantatzen? Zeintzuk izan ziren zure lehen influentziak eta pausoak?

-Betidanik maitatu dut musika, ttikitandik. Hamabi urte nuela, gutti gora behera, kitarra, hartu eta ikasten hasi nintzen. Horrela, laster, irratan entzuten nituen gauzak kantatzen nituen. Nire lehen influentziak atzerriarrak izan ziren (inglesak, frantsesak, espainolak, e.a.), Hondarrabiko kaleetan entzuten nuena ez baitzen oso berezia, betiko taberna-kantak, "Boga-boga" eta horrelakoak. Nik orduan ez nuen beste

euskal musikarik ezagutzen, eta beraz nire lehen entzunaldiak atzerriarrak ziren. Gainera ez nuen kitarraz besterik kantatzen eta euskal kantarien artean ez nuen beste horrelako kaso bat ezagutzen. "Twist" garaia zen, Chubby Checker eta beste amerikar kantari batzuen diska ineditoak neuzkan. Berehala "Beatles"en musika entzun nuen eta geroxeago lagun taldetxo bat osatu nuen, haien kantak egiteko. Talde hau desegin zen eta ondoren Hugues Aufray kantariaren doinuak entzun nituen. Hau frantsesa zen eta Dylanen kantak itzultzen zituen. Horrela Dylanen kantak

Z.A. Nolako jarraipena eman zenion zuegan sortu zen kezka horri?

T.A. Soldaduska amaitzerakoan kanta zaharren bila hasi nintzen, baina betiko kanta-liburuetan. Laster ikusi nuen "Ez dok amairu" kanta asko eta asko bildurik zuela eta, beraz, beste batzuk aurkitzeko beharrean nengoen.

Z.A. Geroztik jendearen aurrean kantatzen hasi al zinen?

T.A. Bai, kanta batzuk hautatu nituen, erromantze zaharrak ziren, gure herriaren nortasuna azaltzen zutenak nolabait. Hasi nintzen kantatzen, baina jaialdi gutti eman nuen, ez nengoen oso pozik eta berehalaxe utzi nuen hura. Guttitan egon naiz jendearen aurrean.

Z.A. Beti kantatu dituzu kanta zaharrak. Zergatik? Zer zentzu du zuretzat?

"Belar Hostoak"

T.A. Nik uste dut kanta-zaharrak argi eta garbi erakusten digutela gure eboluzioa. Jendeak badaki kanta hau liburuetan daudela, baina askotan ez ditu kantatzen eta ezagutzen. Kanta zahar bat azaltzeak baditu beste posibilitate batzuk, esaterako, jende eta kantaren artean harreman berri bat lor daiteke. Gainera kanta zahar bat kantatzean zure nortasuna azaltzen duzu nolabait. Herri batek bere iragana berraurkitu behar du.

Z.A. Lan horretan jarraitzeko asmo-rik ba al duzu?

T.A. Bai, nik kanta-zaharrak ez ditut ahoz-ahoz ikasi. Zuberoan jaioa izan banintz nire influentziak euskaldu-nak izango lirateke, baina ez da hone-la eta orain gure iturrietara jo behar-rean nago. Kanta-zaharrak aztertzen ari naiz. Hemendik lortzen dudana in-fomazioa jakintza bihurtu nahi dut eta poliki-poliki giro kreatibo bat lor-tu. Horretara iritsi nahiean nabil, ho-ri lantzen, eta ziur aski hurrengo dis-ka kanta-zaharrez osatuko dut. Hau lortzen ba dut nik uste nire kante-k behar duten kutsua izango dutela.

Z.A. Duela hiru urte "Olaxta" grabatu zenuen. Nola osatu zenuen lan hau?

T.A. "Olaxta" grabatu nuenean beste gauza batzuk egiten pengoan. Kanta hau hiru urte lehenago bukatu ni-tuen, beraz bazegoen desfase bat. Diska honen erresultatuarekin ez na-go oso pozik, eta nireia izan zen. errua. Nik sinfonia bat edo horrela-ko zerbaitekin egin nahi nuen, hitza be-harbada handi xamarra idurituko da. Itsasoa beti maitatu dut eta ome-naldi bat eskaini nahi nion berari eta bere jendeari. Baina ez zen nik nuen bezala atera.

Z.A. Baina gero jarraitzeko indarrak atera zenituen...

T.A. Bai, gero Whitman-en poemekin hasi nintzen. Whitman-en obra 68an aurkitu nuen eta oso interesaturik ihardun nuen lan honetan. Poema batzu hautatu nituen eta kante-k itxura pixka bat hartu zuten. Ga-rai hartan musika hobeagotu behar nuela sentitzen nuen. Horretarako lagun musiko batzuren bila hasi nintzen. Horrela sortu zen "Haizea".

Z.A. Nola baloratzen duzu "Haizea" taldearekin eginiko lana?

T.A. Nik hasiera batetan musiko batzu nahi nituen, baina azkenik ni beste bat gehiago izan nintzen. "Haizea"-n. Han nire behar musi-kalak ase nituen, nire musika hoba-gotu eta uste dut azterketa sakon bat egin genuela folkloreak. Hori izan zen niretzat "Haizea".

Z.A. Zergatik irten zinen "Haizea"-tik?

T.A. Niri ez zaizkit mugak atsegin, mugak edo loturak. Elkar lanean pix-ka bat mugaturik sentitzen naiz eta ni ere indibidualista xamarra naiz. Bestalde, "Haizea" Whitman-en kan-tak egiteko osatu nuen eta zalantzak izan genituen, lan bat edo beste ka-leratu behar baitzen, baina azkenik diskan beste lanta azaldu zen. Hori zen "Haizea"-ren lana. Gaine-ra Whitman-en kantak oso pertso-nalak iduritzen zitzaizkidan eta nire aldetik grabatzea erabaki nuen. Ez nuen talde berri bat arduratu nahi ez baitziren talde baten lanak, nahiz

eta "Haizea"-k Whitman-en kanta ba-tzuri arregloak egin.

Z.A. Zenbat denbora igaro duzu diska berri hau prestatzen?

T.A. "Belar hostoak" izeneko diska hau bi urteko desfasearekin kaleratu da, "Olaxta"-ren kasuan gertatu zen bezala. Orain pixka bat orritu dut baina ideiak lehengoak dira.

Z.A. Zergatik Whitman-i buruz?

T.A. Ez dakit ongi, baina bere poesia oso sakona iduritzen zait eta nolabait asko identifikatzen naiz bere munduarekin. Esan daiteke Whitman-ek ukitzen dituen gaiak nire gaiak direla: natura, abereak, ametsen mundua, maitasuna, e.a.

Z.A. Uste duzu diska honekin pauso bat aurrera eman duzula?

T.A. "Olaxta"-rekin gonbaraturik baietz uste dut, baina nik ez dakit ona ala txarra den, ez baitakit hau bereizten. Jendeak entzungo du ala ez, baina hor dago nire lana. Kriti-koen iritzia ere ez naute gehiegi kezkatzen.

Z.A. Ongi al zaude "Xoxoa" diska-etxean?

T.A. Bai, oso ongi. Lagun artean lan egiten dugu eta ez dago inongo arazorik gure artean. Elkar laguntze-ko gogoia dugu. Bizitza luze bat opa diot diskaetxe honi.

Z.A. Nola ikusten duzu gauro eus-kal musika?

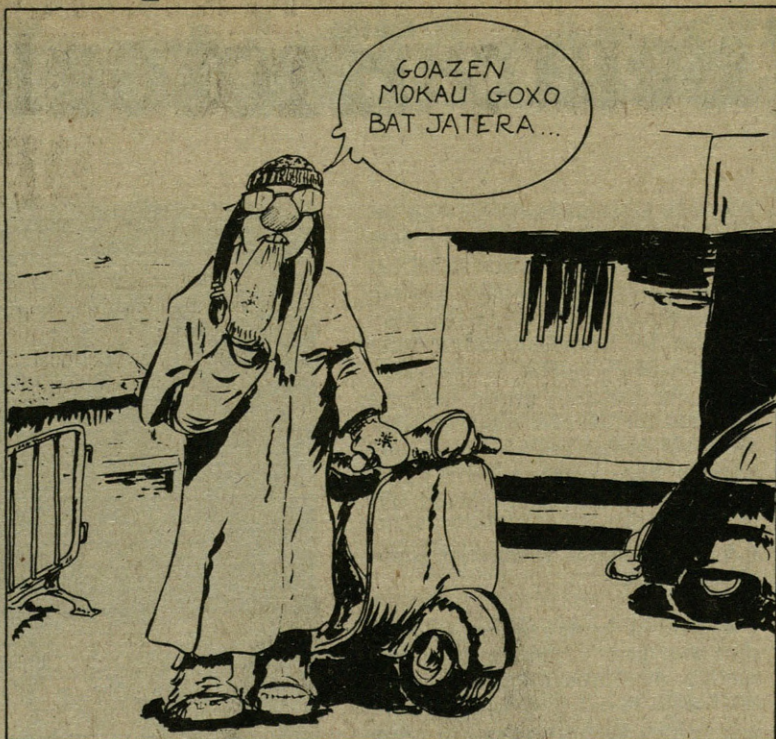
T.A. Posibilitateak ikusten dizkiot. Poeta berriak sortzen ari diren be-zala kantariak sortuko dira. Halere oraindik oztopo gogorak jasan beharko ditugu, betikoak bestalde. Baina uste dut badagoela etorkizuna.

Z.A. Hemendik aurrera jai-aldietan kantatuko al duzu?

T.A. Ni ez naiz kantarien zirkuloe-tan ibiltzen eta gainera oso zaila egi-ten zait jendearen aurrean kar' 'zea. Ni ez naiz sekulan montaje hana. an sartuko, beharra sentitzen dudane, grabatu edo kantatuko dut, bain, beterik ez.

P.LIZARRALDE

erdi-putz

zirrikitutan ZERRI POTTOKOEN DEFENTSAN

"Otsoak, uuuuuuu...!
jan ditu hamasei zerri".

Aste honetako Zeruko Argia esku-
ratzen duzuenarako, hila izango da
Sto. Tomaseko zerri panpoxoa. Eta
PSOEek ez du ekintza harmatu biolen-
to hau kondenatuz agiririk bidaliko.

ez eta PCE bakezaleak ere. Nora goaz?
Zerri gixajoa, akatzea, Sto. Tomasen
edo San Agustinen izenean bada ere,
ez ahal da akabatzailea zuzenki porrot-
ka infernuko sutan behera botatzeko
aitzakia nahiko. Zerriak hasi omen
dira beren sindikatuak antolatzen
hasi ere! Ez ahal da Sto. Tomasen

esku zuriak (odol gorritz jantziak) odol-
ki bihurtzeko garaia iritsi? Arraio
pola, zerri gixajoak asper-asper eginak
daude! Parte zaharreko ixkinetan
ezkutatzen diren ergelek, poliziei
zerbait deitzearren, "ZERRIAK" dei-
tzen diete, eta zerriak beti galtzaile
konparaketetan. Hobe genuke Sto.
Tomas egunez gure zenbait politiko
hesi artean sartuko baligute. Orduan
amnistia aldeko batzordeek amnis-
tia eskatuko lukete haientzat, eta ze-
rri larrosatuak irifar zoro pozik leu-
deke entzungabearena eginaz. Ai ama!
Nik esaten diadanean... jendea ez za-
txion zerrien eskuetan erortzeko prest,
(hitzez behintzat hala dun, gero hala
gertatzen badun ere).

Jaun triperoak, greban jarri be-
har omen dira. Hobe! Gure etxean
ez da Sto. Tomasen errosariorik sar-
tuko, hoa pikutara!

"NUEVAS COMISARIAS EN
GUIPUZCOA".

Zerritokiak ugaritzen ari, eta
PCE eta PSOE isilik. Ez ahal dute
gure lagunek Amnistia aldeko ba-
tzordeekin lan egin behar dela ikasi-
ko? Hauek honez gero egin dute beren
agiria, eta beren porrusalda, joder,
egia dun, gestorakoek ez zekintzen
euskararik.

Iaz zerria bere etxetxotik loak
zegoela eraman zuten. Ostera, Alda-
petako polizia harmatuaren kuar-
tel etxean aurkitu zuten. Ikaragarriak
ditun (p-m)ko hauk?

—Ama, txistorrarik bai ahal dago?

—Ez, Joxe Mari. Sekuestratu egin
ditek zerria.

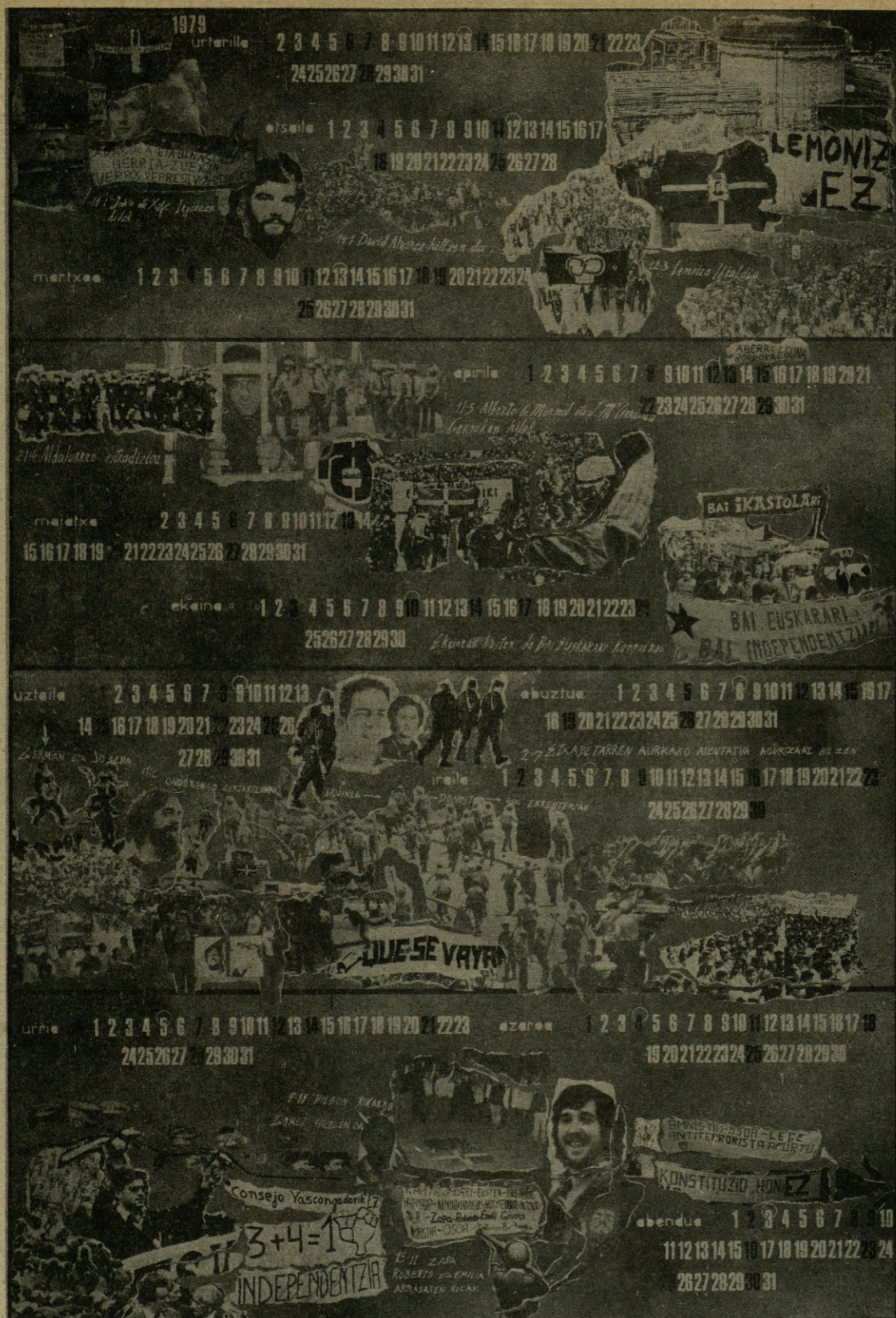
—Jesus, Maria eta Joxe, gure
aitona Patxik jakingo balu...

"Zerriek bihar egingo den mani-
festaldira dei egiten dizuete. Apoyan:
ZERRIAK C.D. HASI, LAIA, ...PSOE,
y PNV no la apoyan, puesto que no
ven cabeza visible". Hara! Moxolo ga-
lantak! Francoren burua gidari jar-
tzea nahi ahal dute ba...

"ZERRIAK PARLAMENTURA"
jendea oihuka eta kolpean Boulevar-
deko ixkinetan. Baina, baina... gure
herriko inkultura...! Zerri batek zer
egingo luke parlamentuan...? Mikro-
fonoari kozka egin eta aurrera jo ogi
koxkorra jango balu bezain lasai.
Ezetz, ezetz, San Agustinek hala
esan arren. Sto. Tomaseko feria de-
jeneratzen ari dela, eta jendea hor
konpon. Maite ditut maite zerri
pottokoak...".

"Santo Tomaseko feria..."

MUXIKIÑA

URTEKO GERTAKIZUN GARRANTZITSUENAK EGUTEGI HONETAN.

Egileak: Luis Otaegi eta Tororo.
Argitaratzailea: ZERUKO ARGIA

150 pezetan saltzen da.

Sitges eszenatoki

Azaroaren 24tik abenduaren 3ra ospatu da Sitgesen XI Nazioarteko Teatroaren Festibala. Bertan talde katalanez gain estatu espainoleko beste toki batzuetakoek eta Frantzia, Portugal, Hego eta Ipar Amerikakoek etabarrek parte hartu dute. Hala ere, eta programa interesgarria zen arren, ez da iaz adina publiko bildu.

A Barraca, Portugalgoa, talderik interesgarrienetakoa.

Iaz Sitgesen estatu espainoleko nazionalitateetako taldeak azaldu baziren ere, aurten ez da horien ordezkartzarik egon: gaztelaniazko zortzi espekta-

kulo eta katalanezko zazpi aurkeztu ziren hala ere.

Katalanezko obren artean Teatre del Transit-ek eman zuen Wedekind-

en "El despertar de la primavera", Teatre Celobert-ek aurkezturiko "Woyzeck", Büchner-ena eta Feliu Formosa-ren montaje batetan oinarriturik Maria Josep Arenósek eskaini zuen "Les baladas de Villon" dira aipagarrienetakoa.

Berriro ere garbi geratu zen hiru obra hauetan talde independenteeek Catalunyan egiten duten lan ona.

Gaztelaniazko obrak, aldiz, ez zuten bat edo beste salbu, maila dexenterik azaldu. Salbuespen horien artean Iruñeako El Lebril Blanco taldeak eman zuen "1789", Catalunyan oraindik ezezaguna zena, eta Madrillgo "Escuela de Arte Dramático"ko hirugarren kurtsokoek antzestu zuten "Medora", Lope de Ruedarena.

Estatu Espainoletik kanpoko taldeen artean berriaz, Portugalgo A Barraca aipatu behar. Bi obra eman zituzten hauek: "Ao qu isto Chegou" eta "Ze do Telhado". Lehenengoan 1971eko apirilaren 25etik aurrera eraman den prozesu politikoa kritikatzeko da, umorearen bitartez. "Ze de Telhado"n bandolero mitiko baten, agintarien aurka eta herriaren alde jokatzeko zuten horietako baten historia azaltzen dute. Bai batean eta bai bestean benetako teatro herrikoien bide bat behintzat ezagutarazi zuten argi eta garbi.

Lan interesgarriak egon badira ere izan diren hogeita lau emanaldien artean —horiezaz gain izan dira beste ekintza batzu ere—, jendeak ez du iaz bezala erantzun. Bazen horretarako arrazoi bat: emanaldiak oso berandu izatea, baina badirudi ez dela hau izan arrazoi bakarra. Herriko jendeari gehiago hurbilduko zaion festibala prestatu beharko litzatekeela dirudi.

L.O.

JAKIN

EUSKAL KULTUR ALDIZKARIA

Hiruhilabeteko JAKINEk eskaintzen du: monografiak, azterketak, gaurko gaiak.

Oraingo zenbakiaren gai nagusia: FILOSOFO BERRIAK

Kolaboratzen dute: Andonegi, Xabier. Azurmendi, Joxe. Etxezarreta, Erramun. Knörr, Endrike. Muxika, Luis Mari. Pagola, Manolo. Sudupe, Jon. Torrealday, Juan Mari. Zalbide, Mikel. etc.

800 pta. urtean. 250 alea. Eskabideak eta harpidetza: Gral. Mola, 23, 1. Donostia. Tel: (943) 27. 17. 13.

aste giroa

ABENDUA 24/31

LIBURUAK

21. Taldean. HORDAGO. 333 or., 500 pta.

Hogeita bat du izena liburuak baina hogeita bi dira idazleak —edo egileak, tartean bi marrazkilari ere sartzen baitira. Horiezaz gain bada marrazkilari gehiago ere. —. Hemengoak dira denak nahiz gehienak erdaraz idatzi. Batzuen lanak lehendik ezagunak dira, baina bada idazle bezala lehen aldiz plazaratzen denik ere. Forma aldetik, poemak eta era desberdinetako prosa; tartean Yon Zabaleta eta Juan Carlos Equiilorren bi historietak marrazkiz. Liburu oso barietatuak ba. Egile guztien izenak ezin aipatuz, hona liburuak ireki eta isten dutenenak: Jorge Oteiza eta Fernando Savater. Tartean Xabier Lete, Artze —oso originala—, Patxi Zabaleta, Manu Ertzila, Bernardo Atxaga eta Amaia Lasa —hau bere poemak ilustratu dituen Lurdes Muñozekin batera, emakume bakarra—, gaztelaniaz idazten dutenen artean José Luis Merino, Eduardo Uriarte, Luciano Rincón, Carmelo Garitaonaindia —expresoak azken hiru hauk—, Marc Legasse etab.

CLOPEDIA VASCA. 123 or., 420 pta.

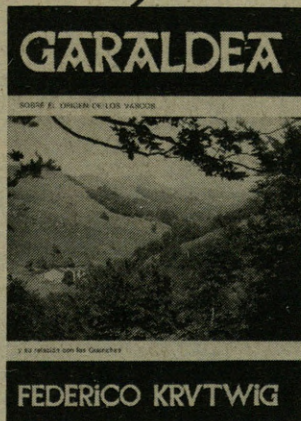
Sancho de Beurko —Luis Ruiz de Aguirre— GUDARIS liburuak, duela hilabete batzuek argitaratua, idatzi zuelako ezagutu dugu hemen bereziki. Gerra garaikoa eta atzerrian bizi izana dugu beste asko bezala. Liburu honetan poemak eskaintzen ditu, denak, euskaratua dagoen bat ez beste, gaztelaniaz. Miguel Pelay Orozko eta Luis de Castresanak egin dituzte hitzaurrea eta epilogoak.

GARALDEA, Federico Krutwig. TXERTOIA. 218 or., 490 pta.

“Sobre el origen de los vascos y su relación con los Guanches” du subtitulutzat liburuak. Eta horrek argitzen duenez, quantxen hizkuntzak eta euskarak dituzten berdintasunak azaltzen dizkigu; baita Europako beste toki batzuetan aurkitzen diren euskarazkoen antzeko terminoak. Bueno, guzti horren oinarrian Krutwigen ustez berak GARALDEA deitzen duen batasun bat dago, pre-indoe-

uropea. Gaur egun ere hori nabari dela dio, bai antropologi aldetik eta baita kultura aldetik. Guzti hau frogatzeko zientifikotasunean oinarritzen dela esaten du.

EPIDEMIAS DE COLERA EN VIZCAYA EN EL SIGLO XIX. Manuel Vitoria Ortiz, LA GRAN ENCICLOPEDIA VASCA. 253 or., 320 pta.

XIX mendean zehar kolearako sei epidemiak ezagutu zituen Bizkaia. Horik nola gertatu ziren, zer neurri hartu ziren etabar kontatzen zaigu liburu honetan. Egilea, Manuel Vitoria Ortiz, medikua, lehen ere hemengo medikuzaren alderdi historiko batzuek zenbait lan idatzi duena da.

ARRASATEKO HERRIAK EUSKADI OSOARI, Herri batzorde ikertzailea, 24 or., 100 pta.

Arrasateko herri batzorde ikertzaileak atera du iadanik azaroaren 15eko hilketari buruzko informea. Aurkezpenaren ondoren-hemen batzordea nola osatu zen eta zer helburu zituen esplikatzen da—, hilketari horien testuingurua jasotzen da, ondoren lekukoaren testimonioen bitartez Aretxabaleta eta Arrasateko gertakizunak nola izan ziren kontatuz. Gero alde batetik erreakzio ofizialak —Donostiako komandantziaren nota, EKNko Barne Arazotako Kontseilaritzarena, Martín Villarena...— eta beste-rik herriarena— Gipuzkoako huela orokorra batez ere—

jasotzen dira. Bukatzeko, beste gertakizun errepresibo batzuek —Zabarte eta bere lagunak detentzioa batez ere— kontatzen dira, eta batzorde ikertzailearen nota batekin amaitzen da. Informe hau lan-tegietan eta herriz herri zabalduko da bereziki eta salmentatik ateratzen den dirua hildakoen familiei laguntzeko izan da.

ARRASATEKO HERRIAK EUSKADI OSOARI

1.978-go AZAROAREN 15ean

15 DE NOVIEMBRE DE 1978

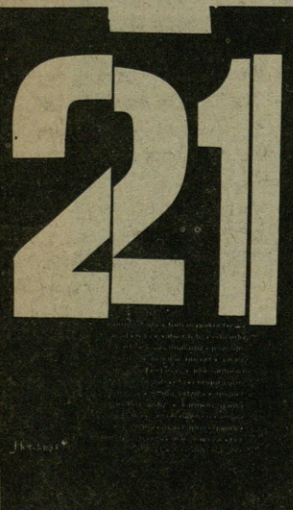
EL PUEBLO DE MONDRAGON INFORMA A TODO EUSKADI

PERMANENCIAS Y ARQUITECTURA URBANA, José Ignacio Linazasoro. Ed. GUSTAVO GILI. 233 or., 1.300 pta.

José Igancio Linazasoro arkitekto gipuzkoarrak Euskal Herriko hiriak aztertzen ditu liburu honetan, erromatarren garaitik ilustratzen arte. Puentelarreina, Zangoza, Laguardia, Aguirain, Segura, Ordizi, Bergara, Ermua, Durango etabar dira hartu dituen herriak. Estudio interesgarria da, espezializatua noski. Hitzazurrea, Julio Caro Barojarena.

DONOSTI, 78 UZTAILA, Comisión Investigadora de la ciudad de Donostia.

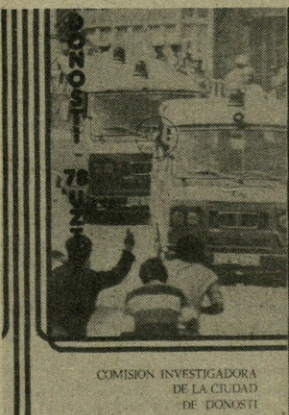
Informe honi kaleratzea kosta bazitzaion, batzorde ikertzailearen barrenean sortu-

PIDO UN MONUMENTO, Sancho de Beurko. LA GRAN EN-

aste giroa

tako iskanbilak zirela eta, des-
pisteagatik ez dugu orain arte
hemen atera. Dena dela,
berandu izan arren, aurkeztu-
ko dugu. Gipuzkoan eta bere-
ziki Donostian uztailako gre-
ba horretan gertatua konta-
tzen du eta agian baliorik
haundiena argazkien aldetik
du.

LA GUERRA DE FRANCO, LOS VASCOS Y LA IGLESIA. Juan de Iturralde. Bi zenbaki. 1.700 pta. biak.

Juan de Iturralde Juan Jose Usabiaga Irazustabarrena dugu, beasaindarra, apaiza. Bere obra hau duela urte batzu argitaratu zen atzerrian, **EL CATOLICISMO Y LA CRUZADA DE FRANCO** izenez, hemen klandestinoki zabaldu zelarik. Usabiagak gerra eza-

JUAN DE ITURRALDE

LA GUERRA DE FRANCO, LOS VASCOS Y LA IGLESIA

Tomo I.

Quiénes y con qué fin prepararon la guerra y cómo comenzó

gutu zuen eta dokumentazio ugari erabili zuen liburu hau idazteko. Ondarretako gartzelan preso aurkitzen zela hartu omen zuen guzti hau ezagutarazteko asmoa. 36ko gudaz zerbait gehiago argitzeko liburuak.

LA INSURRECCION DE LOS VASCOS. Eduardo Uriarte. HORDAGO. 278 or., 400 pta.

Gerra karlistak bere ingurune guztiarekin aztertzen ditu Eduardo Uriartek liburu hone-tan. Alde batetik eta bestetik eman izan diren esplikazio ximpleak alde batera utzi eta gure historiaren zati hori aztertu beharrezkotzat jo duela esaten du. Lana ez da oraingoa 1972-73an idatzi zuen Caceresko gartzelan; lehen argitalpen bat, euskaraz, **MUGALDE**n egin zen. Orain gaztelaniaz publikatzen da.

eduardo uriarte

ALDIZKARIAK

HERRIA ZUTIK, El Aren propaganda aldizkaria. 4. zenbaki. 1978. 85 or. 100 pta.
"Plan Energético Nacional" delakoari dago eskainirik **HERRI ZUTIK**en zenbaki hau. Plan horren estudio sa-

kon bat egiten da, bukaeran Euskal Herrian izan ditzake-en ondorioak aztertuz kapitulu batetan. Gai hauetaz interesaturik daudenentzat, beharrezko materiala **HERRIA ZUTIK**ek eskaintzen duen hau.

ROLDE, Rolde de Estudio Nacionalista Aragonés. N. 4. Noviembre 1978.

Aragoien ere badira nazionalistak, ikusten dugunez. Lehen aldiz heldu zaigu eskutara hango talde batek argitaraturiko aldizkari hau. Gaiak, konstituzioaz gain, Aragoien historia eta instituzioak, aragones hizkuntza etabar. Zati batzu gainera hizkuntza horretan ematen dira. Hauekin harremanetan ja-

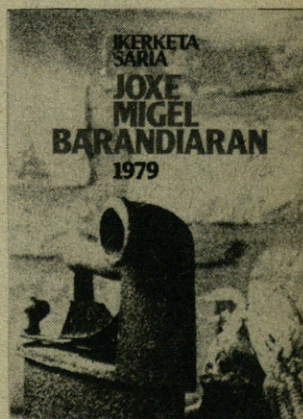
rri nahi lukeenak edo **ROLDE** aldizkari hau hartu, helbide honetara jo dezake: **ROLDE** Apartado de Correos 4.077, ZARAGOZA.

ERAKUSKETAK

Artzantzari buruzko erakus-keta Bilboko **REKALDE** galerian, abenduaren 11tik urtarilaren 11ra.

LEHIAKETAK

JOXE MIGEL BARANDIARAN IKERKETA SARIA. LAN KIDE AURREZKIAk azken urteotan antolatzen duen sari honek Euskal Herriko etnologia eta prehistoriaren azterketa du gaitzat oraingoa. Lan hau euskaraz idatzi behar da eta oraindik hasi eta 1979ko irailearen 30era bitartean bidal daiteke helbide honetara: **CAJA LABORAL POPULAR**, Publizitate eta Harremanen saila. Ladera Olandiano, s/n ARRASATE (Gipuzkoa). Lehen saria 150.000 pezetakoa da, eta 50.000 pezetako akzesit bat ere bada. Lehiaketa honen oinarri guztiak jakin nahi dituenak, jo beza **LAN KIDE AURREZKI**ra.

LEGEZKO BUZTANAK

AÑEGI

Gaur izan dut otua
gizon askori lotua,
zein erreskeriaz nartzen dugun
holako tratua;
gazteen artean sartua,
neskeen aurka ausartua,
bortxakeria zaigu Zarautzen
orain gertatua.

Gau illunaren usaiez,
Hoben gabeko lasaiez,
neskatxa bat zen etxera garaiz
agertzeko nahiez,
bihotzak zioela baietz,
hankak arinduz gaiez,
uste gabe inguratua zen
lau gau-etsaiez.

Etsaiak ziren mutillak,
ez beharretan abillak,
zer botxaturik dagoenean
otzan eta ixillak.
Ixildu ziren ezkillak
neskaren eziñak hillak,
ze indar egin behar izan zuen
gure neskatiak!

Eraso zioten kolpera
lau mutil hoiek batera,
beren nahi hutsa: neskati
hura bertan bortxatzea,
animalien antzera
aurrera eta atzera,
han izan zuten indarkeria
aitortzeko aukera.

Bortxatuaren ahotsak,
Herio deihadar hotsak,
ezin izutu zituen gainean,
zeduzkan arrotzak,
lau ziren buztan zorrotzak,
horbanduan barne lotsak,
gizonik nekez maite lezake
neskonen bihotzak.

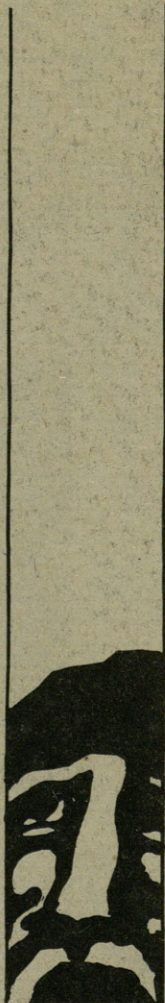
Ez da arazo berria,
nahiz bai lotsagarria,
neskaren ezintasunez ase
nahi bere egarria,
hura hestuasun larria!
kulparik gabe ezarria,
buztandun zoro batzuren bide
betiko elbarria.

Gaur dugun gizalegeak,
"sekula baino hobeak",
gizonari babesten dizkio
hortara bideak,
hizketan oso trebeak,
beti zigorrik gabeak,
guk, geure legez, izan nahi dugu
neskeen jabeak.

Lizunkeria da griña
ankerkerian berdiña,
zenbait kintenek bortxatu gabe
asetu eziña,
arron nahikeria zikiña
beti emeren samiña,
baiñan... ez, noski, gizartea balitz
emeek egina.

Emakumeen alorra,
onargaiztasun lehorra
jaiotze hutsez jaso duzue
borroka gogorra.
Merezi dute zigorra,
guk ikas dezagun, horra,
nola ordaindu behar izaten den
eginiko zorra.

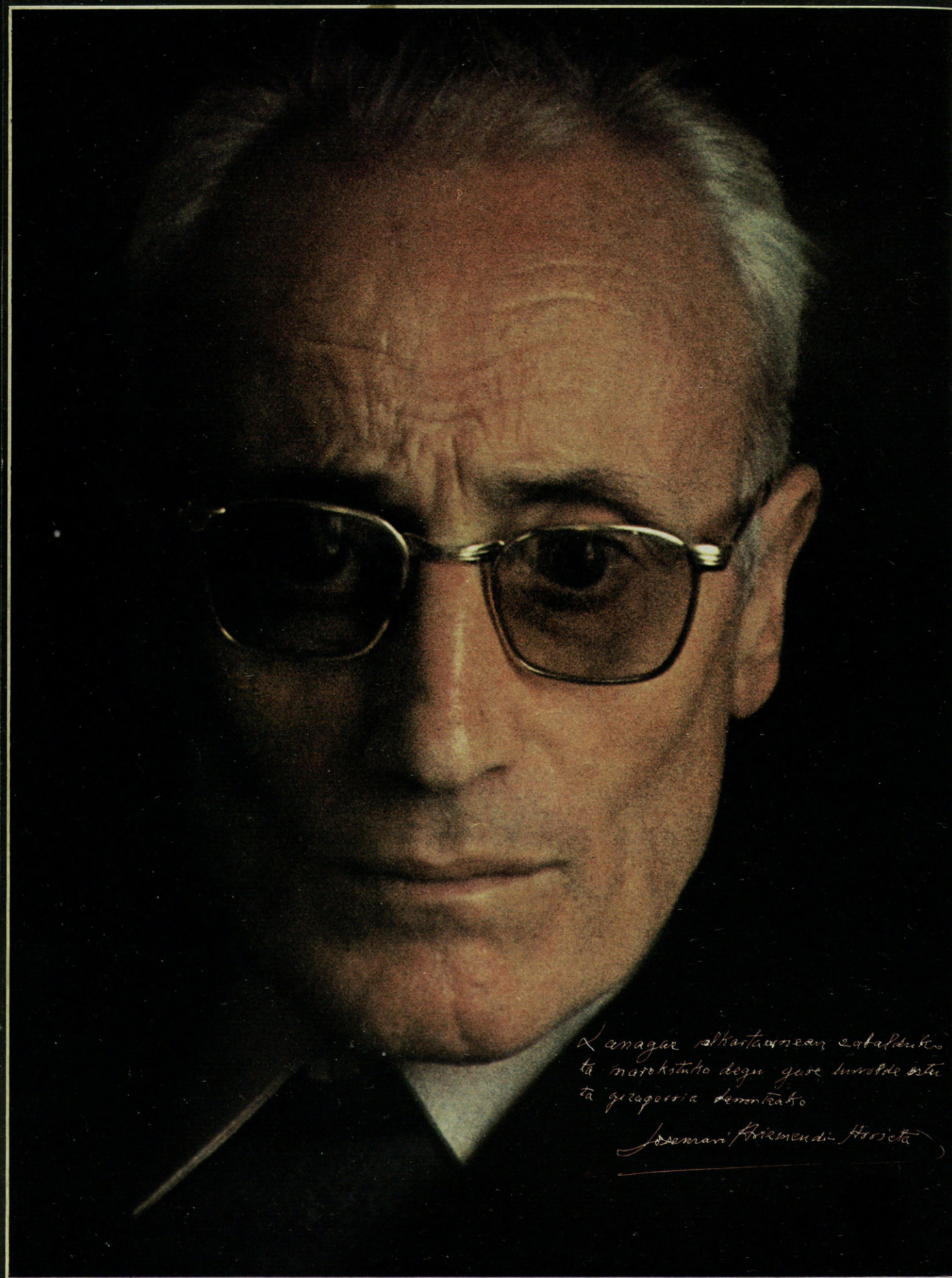
Lau getariar zuzenak,
sasiekintzez luzenak,
neskaz beren buztana zorrotzu
nahi izan zutenak,
haien hitz goxo, ozenak
dira ifernuko haizerenak,
jakiñak ez balira, esango
nituzke izenak.

ZEU BARA EUSKAL PRENTSA

Herriarekin - Herriarentzat. CAJA LABORAL

*Canagar alkartasunean etalduko
ta marokistuko dezu gure buruko eta
ta giza giza demonteko*

Jose Maria Arizmendi Arrieta

Don José María Arizmendi Arrieta

"Con el trabajo en cooperación, haremos próspero para todos
este angosto y creativo pueblo nuestro".